

Павло Усєнко

ПАВЛО ВСЕНКО

A decorative floral ornament with a central circular motif, possibly a stylized flower or fruit, surrounded by swirling leaves and stems.

Вибрані твори
в двох томах

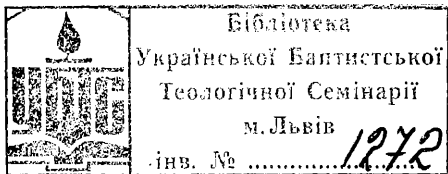

Державне видавництво
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
Київ - 1963

ПАВЛО УСЕНКО

Вибрані твори

Т О М
ДРУГИЙ

Державне видавництво
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
Київ - 1963

У2
У74

*До другого тома творів одного з найперших
комсомольських поетів Павла Усенка увійшли
поезії, написані в 1952—1961 роках.*

І ТИ ЗГАДАВ...

*І ти згадав красу її —
Пориви юності своєї...
І рейок дзвін, і солов'ї,
І знов бої, і знов бої...
Життя картинну галерею.
Мистецтва вічного шукать
Тоді тобі не довелося —
Революційних днів плакат
Вбирав і піт, і кров, і сльози,
І кликав мовою вогню
На смертні, відчайдушні битви.
Не ресторанних блюд меню,
Не хорів зладжених молитви,
Не спокій виточених брам
Над холодками супокою,
А меч і присуд ворогам
У безнастанному двобої!
І грозовитої пори
Зелені хвилі-блискавиці.—
Такими йшли, такі були —
Вогні світилися в смаглих лицях...
І ти згадав красу її,
Подруги юності своєї,
І рейок дзвін, і солов'ї,
І знов бої, і знов бої
За світле небо над землею.*

ПОЕЗІЇ
ПОЕМИ
1952·1961

* *
*

Юначе з ясними очима,
Заздрю в ці роки тобі —
Теплий рюкзак за плечима,
Далі встають голубі.

В димному десь виднокрузі
Спеки, туман — не біда! —
Стільки ще стрінеться друзів
В роки щасливі труда!

Молот, і струг, і лопата —
Гри металевої дзвін;
Гори й долини багаті
Тайнами темних глибин.

Хай за туманами тими
Крила розкрилить гроза,
Знаю, очима ясними
Все ти побачиш і сам.

Юних не стомляться ноги,
Смуток не вигляне з лиць,
Стелються, кличуть дороги,
Гомін джерельних криниць.

Ранок зажевріє, блисне,
Стрінеться піснею день,—
Ось на такого Вітчизна
Сміло надію кладе.

1954

НАЦІЛЕНО СТІЛИ КАНАЛІВ...

Націлено стріли каналів
В степи, у пустелі, у суш...
А спека, як стала,— скувала:
Не руш мого царства, не руш!
Гризе, не вгава екскаватор
Все далі, все глибше в ґрунти,
Здавалося б, ніколи й спати.—
Землі не розкрито принади,—
Та знадила ж піснею ти.

Зірок непогасні узори
На дальніх горбах степових,
Любов'ю оспівані пори,
Коханої смуток і сміх.
О, вас не забудь нам ніколи,
Як юності нам не забудь,
Як голосу друзів із школи
Тії, що вела в добру путь.

Ростем, виростаємо, друзі,—
Блакитна степів далина...
І чайка кигиче у лузі,
І моря вже хвилі на прюзі,
Шумить за весною весна.
І що нам, що спека скувала,
Що чується з далей: не руш!
...Націлено стріли каналів
В степи, у пустелі, у суш.

1953

ПЕРЕД ОЧИМА НОВІ ДАЛІ

Перед очима нові далі —
Дорога і дорога...
І наче птиці не стрічали,
Крім нас, тут більш нікого.

Одна і друга кружать, кружать,
До себе кличуть в поле;
Орел і той он не байдужий —
Над нами креслить кола.

І над долиною простер він
Свої всеможні крила...
А там, де спіє темен терен,
За ним сумує мила.

Не плач, орлице, за орлом,
Втамуй сердечні болі —
Ген за полиновим горбом
Чарівні виднокола.

Лети і ти, лети і ти
На ті неблизькі землі,
Де в пшеницях у золотих,
Неначе море, степ ліг.

І десь у млі шпилі Уралу,
Хінгану в снах відроги...
Перед очима нові далі,
Дороги і дороги.

1954

НА ПІВНІЧ

— Хто на Схід, а я на Північ,—
Товариству він сказав,—
Сніжна даль, зав'юги кличуть,
Манить сяев бірюза...

Переглянулося коло,
Кожен виклик в тім почув.
— Що ж, щастя тобі, Миколо,
Ти романтиком в нас був.

— Ні, не в тому, друзі, справа,
Що романтик я в душі,
Але хто ж на клич держави
З нас відмовиться — скажи?

Хто не візьметься за діло
Сміле — Партії ж рука! —
Ось воно і захопило
Серце й душу юнака.

Ген незвідані простори,
Ще не знані нами дні,
І моря, і сині гори,
Далі, мови і пісні...

І одна — що в зорі вогник
(Певне, милому світив),
Каже теж: — Я тільки мовник,
Та поїхала б туди...

Може, справи романтичні
Не завжди їй потрібні нам,
Але я до всього звична:
До морозів і труда.

А товариш, що праворуч,
Мову чуючи оту:
— Я із вами теж охоче
В край незвіданий піду...

У товариша товариш —
Нерозлийвода удвох!
Як від серця тут не скажеш:
— Ідьмо, друзі, вчотирьох.

Я стояв біля вагона,
Проводжав я юність ту.
Ех, літа ви мої, коні,
Хто ж вас держить на припоні,
Хто спиняє на льоту!?

1954

ПРОСОЛЕНА СПЕКА СИВАШУ...

Просолена спека Сивашу,
Дихання прадавніх степів,
Любив я романтику вашу,
Мов думи кобзарської спів.

...Вітри килиїмські, могили,
Червоного маку метіль,
Вовки-сіроманці над тілом,
Розпряжені мажі і сіль...

Колиска неповної долі,
Суворих вояцьких утіх —
Про те, як на Дикому полі
Чужинця козак переміг.

Просолена спека Сивашу,
Дихання прадавніх степів...
Що бачиш?

Чумак варить кашу.
Ординець те бачить з-під брів.

Козацькеє білеє тіло
На травах склювали орли...
Своє відслужили могили,
Своє прогули ковили.

Десь чайка невидна кигиче —
Хранителька тайни степів —
Про січі кривавії Січі
За даллю віків і вогнів.

За даллю, за даллю мов плине
По небі гроза в блискавках —
Уламок лише України,
Колись отакої в віках.

Не раз мені мати співала
Батрацькую пісню свою,
Що нею, бувало, втішала
В строках сіромашну сім'ю.

Що з нею плекалась надія,
Мов хліба у сидорі¹ шмат...

.....
Та вже піднімалась Росія,
В червоне вдягавсь Петроград.

Просолена спека Сивашу...
Немеркнучі Жовтня вогні.
За владу Радянську, за нашу —
О подвигів радісні дні!

І запах сухого патрона,
Легенда і пісня для всіх
Про те, як востанне барона
Червоний наш штик переміг.

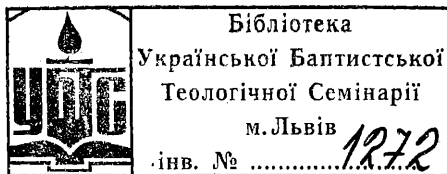
Та, певне, віками такої
Романтики степ ще не мав —
Каховського моря водою
І виблиском хвилі крутої
Він наші серця зчарував.

І губиться в далях міражу,
Зникає минушини спів...
Просолена спека Сивашу,
Дихання прадавніх степів.

1955

¹ Сидір — торбина з харчами.

2 П. Усенко, т. II

* * *

*

З різнотрав'я чудового
Травень сіна надбав,
Вітерця полинового
Нам від серця подав.

Як його не напиться —
О, безмежність яка!
Та це ж та, що у квітах вся,
У весняних вінках.

Моя рідная, вічная,
Батьківщино моя!
Рани битов залічено
І садами завітчано,
Солов'ї у гаях.

Чи летіти, чи йти —
                                  не надивишся —
Нам будеється дім —
Вся Вітчизна у квітах, вся
У цвіту молодім.

У замріянні щасному
На зеленій путі,
В пориванні прекрасному —
Як же далі не йти?

Не іти, не вітатися —
Що в красі — не любить,

Жити й наче б не знатися —
То навіщо ж і жить?

В леті й хмарка не хмариться —
Сонця стільки-бо є!
Для людей розкривається
Хай же серце твоє.

На стежинах вітається,
Землю-світ обійма —
Хто ж гордує, цурається,
Тому й долі нема.

З тим і ниви не знаються,
Обмине його всяк,
І вітри відкидаються,
І гаї не спитаються,
Що і як.

Тільки так,
Тільки так! —
Встань із росами
Та й іди! —
Хто із косами, той з укусами
У житті
І в труді.

З різнотрав'я чудового
Травень сіна надбав,
Вітерця полинового
Нам від серця подав.

1955

* * *

*

На кульбабі золотій
Трудиться бджола —
Із чарок смачних напій
Повно набира.

І летить до роду в рій
З ношею вопа,
Щоб в коморі кошіль свій
Започати з дна.

І летить вона назад
На гречки-меди,
Щоби частку добру взять,
З поля принести.

Щоб достатками весь рід
В силу убивавсь,
З злотоцвіту медоцвіт
Щоб все літо бравсь.

Щоб багатством вулик той
Славивсь наокруг,
Мов узорами квіток
Зелен килим-луг.

А зібрати ж дар-напій —
Праця немала! —
На кульбабі золотій
Трудиться бджола.

1953

СОЛОВ'Ю МОЇХ ДІБРОВ

Коли будеш пісню ранню зачинати,
Не забудь мотив дібров моїх узяти,
Не забудь джерельця взяти спів,
Хай прикрасить твій лункий мотив.
І візьми іще осик зелений шум —
Вслухайсь тільки, то не легіт-сум.
То вітрець долин моїх бринить,
Той, що кликав і солдата жить,
Піднімав поранених і вбитих він
За життя народів і країн...
Я тобі багато ще б казав,
Що б до пісні ти своєї взяв,
Та боюсь, обтяжиш пісню ти свою,
А цього робить не треба у маю.

1955

* * *

*

Стану коло хати —
Вітер обніма.
Всюди я багатий,
Меж мені нема.

Стану коло гаю,
Аж мене гілля
Ось уже й торкає,
Листя притуля.

А на полі стану —
Гей, колосся, гей!..
Од незгляну-лану
Не прийму очей.

Колос, колосочки,
Хвилі-буруни,
Як рої-дзвіночки
Приграють мені.

Я іду, співаю.
Я це чи струна?
Степ і степ без краю,
Рідна сторона.

1955

*   *
*

Ой райдуго, ой веселочко,
Йди до нас на весіллячко!
Ти ж і клечана,
Ти ж і квітчана,
Братства зіркою нам засвічена.

Ой райдуго, ой веселочко,
Візьмем тебе на веселечко,
Попливе́м, попливе́м
та по морю ми,
Та по морю ми аж до стін Москви.

Аж до стін Москви, до гори-Кремля,
Звідки світ бере та уся земля.
Люду руському ми уклонимось,
На всі сторони ми поклонимось
Всіма дугами семибарвними,
Семиградними та безхмарними.

1955

* *
*

Здрастуй, пташечко маленька,
Відкіля ти, відкіля?
Що хова твоє гніздечко —
Чи травиця, чи гілля?

Де ти, де ти намостила
Теплий захисток пташкам
І стулила теплі крила,
Сон замкнувши малюкам?

Не займу я твого щастя,
Діточок не сполошу,
Тільки пісеньку, як вдасться,
Я від тебе запишу.

У малому похідному,
У моїм записнику,
Хай знайому, хай відому,
Але милую таку!

Бо, я чув, її співала
Ти на тому явірку,
Під яким колись стояла
Чорнобривка у вінку.

1955

* *
*

Закучерявилися діброви
Весною золотою
І похилилися гіллям
Аж ген, понад водою.

Верба неначе рукавом
До струменів торкає,
Мережить хвилю,
а узор
Тополя дошиває.

Та шука — р-раз...
і вже нема —
Пішло за колом коло.
...Все стихло, й знов з глибин
здійма
Свій стан стрункий тополя.

І кучерявиться гіллям
В воді і над водою —
Стоять діброви молоді
Весною золотою.

1954

*   *
*
*

Поросила, покропила
Хмарка дощиком гаї,
Та й несила —

полетіла

Білим пухом в ті краї,
Де її вітри остудять,
Де снаги їй піддадуть
І за слабість не осудять,
І за силу не уб'ють.

А коли наллеться знади,
Набереться блискавиць —
Буде все тій силі раде
Од билини і до птиць.
Бо, снаги набравши повно,
Прийде хмара на поля
І віддасть все полюбовно,
Що давала їй земля.

1954

*   *
*
*

Яблуні чорне і голе галуззя
В сонячнім літеплі, в чистій блакиті,
Березень йде у яснім виднокрузі,
Близькі й далекі гойдаючи віти.

Синій туманець до саду заходить,
Брязкає стиха, легенько торкає,
Начеб дитя пеленає... О, грає
Гімном краси неповторна природа.

Вийшов мічурінець в сад подивитись,
Замірам дати вогонь бистролетим,
З соком весни забуяти, розкритись,
Начеб піснями рясними поета.

1955

* * *

*

Йде, гримить над нами,
Сіє блискавками
Дощик з Наддніпров'я:
— Доброго здоров'я!

Світлий дощ на ниви —
Пісня в колективі,
Чути, мовлять люди:
— З врожаями будем.

Гей, горою колос
Та грози десь голос,
Блискавок піхота...
— Буде ще робота!

А ті блискавиці
В сосни та в ялиці,
В зелені діброви...
— Бувайте здорові!

1955

ЛІТНЄ

Кличуть, кличуть жаби дощ,
Клекіт зводячи до хмар.
...І сійнув, пішов навпрощ
Дощик-дощ — природи дар.

А болото просить — ще!
Ще й іще з півхмари нам!..

Не вгодиш ніяк дощем
Отим жабам та вужам.

Клопіт справжній дощику,
Доброму рознощику,
Ну, ніяк не звільниться...
Аж не віриться:
Він цілує у щоку,
Та яку,
На степу полільницю.

1955

* *
*

Не туманься, тумане,
Коли сонце устане,
А туманься, тумане,
Рано-вранці порану,
    Як роса ще роситься,
    Як холодна травиця,
    Як доріжка у полі
    Та миленькому сниться.
Розступися, тумане,
Коли сонце устане,
Розійдися, тумане,
Коло нашого стану.
    Буде милий із дому
    На світанку ясному
    Йти раненько-хутенько
    По бережку крутому.
Ой, чи в полі навмисне
Всі тумани нависли?
Ой нависли, нависли
На серденьку й на мислі.—
    Чом не йде, не співає,
    Бригадир вже питає,
    А я ж серцю моему
    Що й казати не знаю.

1954

* *
*

Почалося літо,
Літо почалося,
І загомніло,
Загуло колосся.
Аж до небокраю
Нива непочата
Котить хвилю, грає,
Вже й співає — жати!
Жати, жати, жати —
Працьовиті руки!
Не спать, не лежати,
В долоні не хукать.
Берися за діло,
А його ж багато:
Озимка поспіла,
І яра — під хату.
Колишеться море,
Кораблі по ньому —
Саме хмара впору
Тіниста без грому.
Та й сонечко саме
Впору по пшениці —
То лише краями,
То ген врожаями
Вся зазолотиться!
Начеб на півсвіту
Спілого колосся!..
Почалося літо,
Літо почалося.

1955

*   *   *

*

Ниво моя, ниво,
Золотая ниво,
Ти ж мені співала
Пісню колективу.
Ти ж мені ввижалась
І вві сні утішна,
В мріях наливалась,
Мов солодка вишня.
А йому байдуже —
Врожаї багаті!
Він-бо не на стужі,
За столом у хаті.
Пироги у нього
У печі печуться,
Все, хвалити бога,
Йде йому на лучче.
Є чого узяти
Смачного до рота —
Навіщо встрявати
В усякі турботи.

Нива не лінива —
Вродила на диво!
Хазяї ліниві —
Не вбирають ниву.
Не вбирають ниву,
Не шанують ниву —
Колос зерна хилить,

Як у саду сливу.
Вже й дощі заходять
Чорні проти ночі,
Қоси свої клеплють,
Серпи свої точать.
Гострять, щоб підтяти
Струнконогі стебла,
Положити ниву,
Виголити ребра.

Хто ж господарює,
Розкажи нам, ниво,
Що оглух, не чує?

Господар лiнiвий.

1955

* *

*

Ну, тащися, сивка,
Пашней-десятинкой,
Выбелим железо
О сырую землю...

А. Кольцов

Ні кобилки-сивки,
ні плужка —
В сто гектарів нивка,
та яка!
Комбайнери ладні
тут оце пройшли,
Бач, навіщо здатні —
нивку як змели!
І другу, на триста,
викосили нивку,
Подивись, як чисто —
ні тобі загривка...
Ні тобі загривка,
долі ні зерняти,
Начебто долівку
виметено в хаті.
Все, що колосилось,—
до купи зложилось,
Все, що уродило,—
та то ж, справді, сила!
А тепер залізо
станем білувати —
Чорні пари пізні
день-два піднімати.

Кони наші, коні,
    коні як вогоні! —
Є де розігнатись:
    лан — широкі гони.
Ні кобилки-сивки,
    ні плужка —
В сто гектарів нивка,
    та яка!

1955

* *

На колгоспні виногради
Вдосталь сонця-злата
З голубого неба пада —
Наша ж то робота!

На рясні колгоспні ниви
І дощі, і роси,
А на ріки можна й зливи,
На діброви — грози.

Нам вологи — стільки треба! —
Землі поливати —
З голубого яснонеба
Будем хмари брати.

І тумани, й сніговії,
І весняні води —
Все узяти ми зумієм
На щастя народу.

Все зумієм, бо нам силу
Партія зростила,
Все здолаєм, бо нас діло
Славне захопило.

Підняли, поглянь, Каховку
Трудами, руками —

Одягнуться в світле ловко
Кременчук і Канів.

Не окопна лиха доля
І не куль пороша,
Подивися ти на поле,
Яке ж і хороше!

Подивися ти у далі —
Всім земля багата!
Ні, не дарма і медалі
В старого солдата.

1955

* *
*

Край Подолії прекрасний,
Край Подолії — наш рай,
Світить сонце ясно-ясно,
Непогасно на весь край.

Край Подолії в ожинах,
Край Подолії в садках,
І в ожинах, і в жоржинах,
І в любисткових вінках.

Та не те мене чарує,
Ні, не те в мені бринить —
Як люблю я, як люблю я
Світлосяйний небозвід!

В електричному сіянні
Устає й заходить ніч,
І Ганнуся на комбайні
Йде у зорях вся навстріч.

А навколо пшеницями,
Наче хвилями, шумить...
А навколо, мов квітками,
Мов розквітлими вінками,
Нас чарує білий світ.

Світить сонце ясно-ясно,
Непогасно на весь край —
Край Подолії прекрасний,
Край Подолії — наш рай.

1955

* *
*

Я хотів би в кожную хату
З чимсь прийти хорошим, милим,
Я б хотів комусь співати,
Комусь вірші прочитати
Чи й пораду дати в діло.

Та не все воно буває
Так, як носиш тее в мислі,—
Ось півсвіту облітаєш,
Наберешся, напитаєш
Та й... осядеш пудом в кріслі.

Саме б в люди йти з надбанням —
Бачив що, то й розповісти б,—
Вшите досвідом казання —
То ж найкраще в комуніста.

Що розкажеш, що й покажеш
На верстаті чи машині,
Друзів досвідом збагатиш
І себе не впововиниш.

Сам з надбаннями від того,—
Й, наче сили доточивши,
Знов прямуєш у дорогу,
Научивши та й навчившись.

Ні, не діло скарб носити
Дармовитий, що без діла

Просівати через сито,
Чи й без сита, так губити.

А тим паче в кріслі м'яти,
Де ні сходу, ні доходу.
Йди між люди в поле, в хати,
До народу, до народу!

1954

* *

В зимових покровах
Степів краєвид,
Стави задніпрові
Заковано в лід.

Полтавщино мила,
Люблю я твої
Навідати села
Крізь білі рої.

Забратись до клубу
В колгоспний гурток,
Співати там любих
Пісень-пісеньок.

Дивитись, як друзів
Збира комсомол,
Як вперше Ганнуса
Розучує роль.

Доярка найкраща
На фермі вона;
Та грати ой важче,
Бо роль неясна.

Докір драматургам,
А слово й мені:
«І ваші, поете,
Пісні — не пісні.

А нам до такої
Серця порива,
Де начеб струною
Торкають слова.

Не легко, ми знаєм,
Та нам допоможіть...»
«Ой, там за Дунаєм...» —
Береться, бринить.

Люблю твою мову,
Хороші пісні,
Стави задніпрові,
Морозці міцні.

Почую «Гей, в лузі» —
Баси — голоси...
І хочеться в друзів
Набратися сил.

Дивитись, радіти,
Як молодь зроста,
Співати, трудитись —
І жити до ста.

* *
*

Весна в снігу. Крізь заметілі чути
Її зітхання, подих, чари...
І що нам те, що сніговиця люта
Затіяла ізнов з вітрами чвари.
У нас готові борони й сівалки,
До ладу все, хоч сіяць не пора;
Галина грає роль коханої Наталки,
Я — Возного, а Пасішний — Петра.
Артисти ми — сьогодні в клубі грою
Зчаруєм наших друзів-глядачів,
А завтра там, на луках, за горою,
Почуєте за трактором наш спів.
Й коли десь ген, де в синій далі обрис,
Вам доведеться бути повесні
І вас торкнеться ніжний серця голос,—
Доярок наших слухайте пісні.
Якщо ж із-за лужків десь, може,
з часом,
Ви опер арії почувете у нас —
То наш пастух, наш Паторжинський,
басом
Лади бере. Скажу — то справжній бас.
На працю й співи — золота громада!
Співать й трудиться — здавна
повелось;
У нас своя, з своїх олімпіада,—
В нагоді просим завітать в колгосп.
Усяке діло є у нас, крім пісні,

Та пісня з серця — тулить, обніма
Всі дії добрі, пориви корисні,
Яка б не біла, не була зима.
І що нам те, що сніговиця люта
Затіяла ізнов з вітрами чвари —
Весна іде, й крізь заметілі чути
Її зітхання, подих, чари...

1954

* *
*

Візьми і ділом оброби,
Як майстер, камені-світлини,
Коли ти пристрасно любив
Красу, вогонь і рух людини.
Хай блисне іскрою душі,
Людським горінням в самоцвіті,
Що поза цим, ти обтеши,
Додай любов і промінь літа.
Вклади стремлінь своїх снагу —
Як в гобелені мертва нитка
Уже не нитка — зріє квітка!
Жива й барвиста на луку.
Вклади усе, чим марив, жив,
В ходу, в зв'язки, в природу, в речі...
І хай все те у лад, до речі
Горить, пала — не потуши!

Хіба мертвіють ночі літні,
Коли діброви гаснуть в снах?
Палають зорі многоцвітні
В безмежнім небі й на морях;
І в сутеніючому плаві
Вітрилом день встає з-за хвиль!
Комуністичні наші лави
Так набирали творчих сил,
Необіймиме змігши взяти,
Зламавши скелі давніх літ,
Щоб, обтесавши, світу дати
Життя нового дивоцвіт.

1954

ЗМУЖНІЛІСТЬ

Уже його профіль суворий,
І він вже змужнів, не юнак,
Життя перед ним — справжнє
море,
А він — вже бувалий моряк.

Досвідчені руки управні,
В науках їх справжню глибіню
Уже пізнає він віддавна,
Морську розрізаючи синь.

Матросом поплавав чимало,
Тепер — на містку капітан,—
Ще штормів нечувані бали
Пропише йому океан!

З шабля на шабель йде угору —
Так високо зводиться птах,—
Прекрасні дороги й суворі
Лягли мерехтливо в літах.

Я заздрю йому із-за столу,
Бо стіл хоч й поета — все ж стіл,—
Не тих тут широт виднокола,
Не куряться сопки Куріл.

І хвилі морські тільки в мріях,
Солоного вітру не чуть...
З яким би вогнем в грозовіях
Його розпочав би я путь!

1955

*   *
*
*

В синій оболоні
В'ється ген димок...
Поспішають коні,
Дзенькає льодок.

Та куди, куди ти?
Наганя весна!
Цокають копита.
Світла далина.

1955

* *
*

Що ж ти наробила,
моя юна сило,
Три дуби схилила —
Три квітки злюбила:

Одну нагідкову —
зорю задніпрову,
Неписану другу —
з досвітнього лугу,
А третью квітку —
з край-лісу лелітку.

З одною — ні згадки,
З другою — мов братки,
А з третьою в муці,
в проклятій розлуці.

І на ж тобі, сило,
тебе ізвалило!..
Навіщо ж ти, серце,
отак полюбило?

1954

* *

*

Віє вітер, віє,
віє, низовіє.
Милий не цілує,
мабуть, не уміє.

А коли зуміє
він поцілувати,
Стану ж я немовби
тікати до хати.

Любить, пригортає,
накидає оком...
Згодна цілуватись,
либонь, ненароком.

1954

* * *

✽

Під горою крем'яною
зелен гай;
В'ється стежечка тудою —
не питай.

Скільки там перестраждало
серце те,
Що любило, що кохало —
й досі жде.

Скільки там перетомилось
в ніч воно,
Кажуть, так ще не любилося
ні одно.

А яка ж тому розрада?
Тільки «ох!»
Ні в садочку, ні у хаті
не удвох.

А яка ж тому причина?
Не питай.
В смутках дівчина-рибчина —
не питай.

Не сказали лози досі,
ні верба...
Прощумить колись під осінь
клен хіба.

1956

*   *
*
*

Так воно мається,
так воно є —
Милі кохаються,
хтось не дає.

Ось би побралися,
ось би взялись —
На ж тобі, сталося,—
вже й розійшлись.

Серце торкнулося
серця її,
І колихнулися
в маї гаї...

Треба ж осичині
шум було знять,
Серденька дівчини —
чуєш — питать.

Шелест небажаний
пташку спурхнув.
Хто з нас ображений
в гай не вернув?

Ліс заворожений
досі шумить,
Стежка несходжена
в'ється, біжить.

1956

* * *

Скільки оком, брате, глянеш,
то й Верховина,
Та яка ж зелена, мила
серденьку вона.

З гір потоки плинуть, рвуться,
струмені бринять,
Тихим леготом смереки
по скелях шумлять.

Ой смереко, смеречино,
дівчино моя,
Будем слухати з тобою
в парі солов'я,

Всі рулади переллемо
в серденька свої,
Все життя вчуватись будуть
тоті солов'ї.

Може, ми і розійдемося —
всякому бувають —
Верховинський соловейко ж
нас буде єднать.

1956

*

*

Відпочили мої очі
На чудових ваших строях —
До темнесенької ночі
Я дивився.

«Го-я, го-я...» —

Повторяли ніжні хори,
Колискову колихали,
Доки в небі темні гори
Своїх скель не заховали.

Запалив хтось зірку-люльку —
Над Покуттям даленіла...
Про гуцулку, про гуцулку
Пісня з серцем говорила.

Все поволі затихало,
Ночі мороком вгорнулось,
Тільки линуло, зринало —
«Го-я, го-я...» —
довго чулось.

1956

* *
*

Ожини, ліщини
в пеленоньку брати
Послала підвечір
дочку свою мати.

Іди у ліс, доню,
гляди, не барися,
Усяко буває
у темному лісі.

Звірина там різна,
та й різнії люди,
Не гайся допізна, —
чекати я буду.

Ожину, ліщину
в лісок набирати
Пішла та дівонька —
хвилюється мати.

Уже й звечоріло,
і смеркло надворі,
Вгорі зазоріли
на поливі зорі...

А доні не чути,
а доні немає —
Чому ж забарилась,
причина якая?

А з гаю, прилісу
та пісеньку чути:
— Матусе, не бійся —
йде доня, не блудить.

Ожини, калини
набрала в пелінку,
І в сон начеб хилить,
матусе, голівку.

Прислухалась мати —
вже пізня година,
За гаєм темненьким
співає хлопчина...

— Чи ж я тебе, доню,
гулять посилала?
Чи ж я не казала,
щоб рано вертала?

— Ой мамо, ожина
в гаю переспіла,
А ти ж мені брати
в пелінку веліла.

Қорила матуся
докорами дочку —
Убрала в ожину
дочка пеленочку.

*   *
*
*

Не співай печальної:
Й так на серці тінь —
Десь з дороги дальньої
Поспішає він.

До руля схиляється,
Пісеньку співа.
Хто з нас помиляється —
Бідна голова.

Стало, певне, модою,—
Пісенька не та,—
То кудись прямує він,
То сюди зверта.

Вже в колисці купленій
Сина колишу,
А чи вірно любить він,
Того й не скажу.

1955

* *

Почали шуміти бурі,
Рвати лист осінній.
Де ж ви, ранки світлозорі,
Де ж ви, далі сині?

Ані голосу, ні співу
З гаю-темнобору,
Дощ січе, січе березу
Юну, білокору.

Почорніла наша річка,
Вітер берегами
Ходить, бродить та воює
Цілий день з кущами.

В дальній вирій полетіли
Юрмища пташині.
Де ж ви, дні ясні, погожі,
Де ж ви, далі сині?

1954

* *
*

Ластівка до ластівки —
низкою на дріт.
Сонце з неба ласкою
осява політ.

Ластівка до ластівки
пером та крилом —
Ще ж летіти скільки їм
на вітрах гуртом!

Може, й бурі скосять їх
десь в низовині,
І дощами осені
шлях заступлять дні.

Люте море спиниться,
встане валом криг,
Навіжено кинеться
океаном лих...

В'ється хміль над ріками,
в'ється по горі —
Кібці і шуліки там
точать пазури.

Вже й вітри навідують,
дріт гуде, гуде...
Що там, мов запитує,
ластівочок жде?

Не близька дорога та,
не легка їм путь,
Тільки ж в хмарах-привидах
крилець не складуть.

Ластівка до ластівки
пером та крилом —
Це ж летіти скільки їм
на вітрах гуртом!

1954

* *
*

Мої дівчатка-доньки
Залишили ляльок,
Клопітні голівоньки —
Спішать вже на урок!
Найменшенька в музичну,
В полон діезів, гам,
А старша в семирічну,
Науку брати там.
Де й узялись турботи —
В життя не легко йти,
Ляльок змінили ноти,
За нотами світи...
Ляльок змінили плани,
Науки впертий труд,
І ось раненько-рано
З портфеликами йдуть.
Мов пташки дві—на крильця,—
А перед них життя!...
Та вже вони у спілці
У здруженій летять.
І набувають сили
У колі залюбки —
Яка ти, дружбо, мила,
Усе стає легким!
Шануйте її, діти,
Не звіється вона,
Із нею вік прожити —
Велика радість нам.

Одне з одним за руки,
Тепло серцець, долонь —
То ленінська наука,
Життя всього закон.

1954

Із-за нільської,
з аравійської сторони
Смерч несеться —
не втих!

1955

*

Скрізь, на кожному кроці —
рух, весна, вогні...
Це в якому році, у якому році —
ти скажи мені.
— Це було — удвох ми —
тільки я і ти!
Та іще дипломи
з нами у путі.
І мости, дороги,
рейок передзвін —
Вдвох, удвох, удвох ми!
...море, Сахалін.
Все життя — вперед нам! —
де іще бувають —
Силам навіженим
шлях перетинать?
Любо, скажем прямо,
юним двом серцям
Линути з вітрами
і співають вітрам.
Море зустрічати,
далі голубі,
Вперше починати
іспити, двобій.
З силами природи
на таран іти —
Житла перші зводить,
прокладать мости.

В сонця схід дивиться —
сопок там дими.
І отак любиться,
як любились ми.

1954

* * *

Я люблю зими зав'юги:
Наче ліс гіллям шумить,
Наче хвилі білі з лугу,
Наче...

Як же не любить,
Коли раннюю дорогу
В млисті далі провіща
Сніг, сніжок...

А лиш з порога
Тільки встиг сказати «Прощай»,

Як уже беруть в роботу
І морозці, і вітри,
І назустріч, і напроти,
І з-під низу, і згори...

Іду, їду...

Хуги рвуться,
Сучить ниті заметіль,
Хмари огирів несуться,
Збиті начеб звідусіль.

І гука хтось, і регоче,
І кричить хтось: «Гей, звертай!»
Та чи кружить, чи морочить —
Люди вчили — не зважай!

Не зважай на біснування,
Силам диким не корись,
У людини є завдання —
Свій вогонь пронести скрізь.

1954

*

Випав сніг, випав сніг,
І навколо мов степ...
Б'ється хуга в поріг,
Виє хуга, мете.

Ми ж будуємо дім,
Вище й вище стіна!
І моїх тут цеглин
Не одна, не одна...

Вже під дах підвели
Ми будинку каркас,
Що найкраще — дали,
Дбав тут кожен із нас.

Розкладали вогонь —
А мороз налягав!
Ласку наших долонь
Кожен поверх пізнав.

Хай же довгі часи
Житло тепле стоїть,
І дітей голоси
Хай дзвенять много літ.

Поколінням наш труд
Добру долю неси!
Хай щасливо живуть
В цьому домі усі.

1954

В ПІВДЕННИХ ПОЛИННИХ...

В південних полинних степах України
Любили ми з піснею мчать;
Нам зорі ввижались, квіти в долинах
І карії очі дівчат...

І нам увижались Комуни далекі,
Під сонцем Комуни степів...
І линув орлиний за хмарами клекіт,
Котився із вітром наш спів.

Стрічали нас кулі і шаблі стрічали,
Бандитського сполоху свист...
Та знали ми поклик — вперед тільки
знали,—

Бо кожен із нас комуніст.

Гей били щоразу рушниці по цілі —
Кадетського вершника в лоб!
До Чорного моря котилися білі —
Каховка, Сиваш, Перекоп!..

Дороги далекі, сухі і полинні,
І спека, як мороку чад...
У мальвах неначе горби і долини,
За мальвами очі дівчат...

Хмарини безтінні, далекі хмарини,
Вітри, вітровії степів...
В південних полинних степах України
Котився наш зоряний спів.

1955

ОЙ ВИ, ДРУЗІ МОЇ, КОМСОМОЛЬЦІ...

Ой ви, друзі мої, комсомольці,
Рання юність згадалась моя —
Це в якому тривожному році
З вами знову стрічаюся я.

Крізь задимлені даллю походи,
Крізь вогні Дніпробуду ясні
Увижаються чонівські роти,
Як тоді, знову рідні мені.

І пісні, і обличчя знайомі.
(Скільки снилось — не раз і не два!)
На якомусь узвозі крутому
Комсомольська весела братва.

У очах море сонця розлито,
До Вітчизни юнацька любов,
Та така, що ніхто ще у світі
Не применшив її, не зборов.

Роки йшли, не спинялись буремні,
Час не стишував лету вперед,—
Ми боролись, жили недаремно,
До привабних крокуючи мет.

Хоч бувало не раз ми лишали
Найдорожчі родинні вогні,
І бувало з вагою печалі,
І бувало з розрадою днів.

Нас теплушки було колихали
На зав'южених далях долин,
Коли мряка степи облягала,
Випиваючи вина з калин.

Та росли ми не в смутків полоні,
Нас живила священна мета,
В ногу кожен ішов у колоні,
В незабутніх колонах труда.

Йї осява мене гір тих узвишся,
Наче сонця небесний маяк,—
Це зоря з-поміж зір найясніша,
Незагасна це юність моя.

Гей, було ж в нашій юності сонця
Так багато, що й очі сліпить!
Як же сонця того комсомольцю
Не співати,
                                  не знать,
  не любить!

1954

А РІК ПО РОКУ...

А рік по року все несе
Життя клечанобарвне...
І перша збірка «КСМ»,
І перший вірш ударний —
Вже тільки спогад давнини,
Порив колишній юні,
Та миле, миле те мені,
Будівнику Комуни.
І в кроків відгулах нових,
В ладу стрімких кварталів
Я чую співи молодих,
Що йшли у далі, в далі...
Вони ішли і зараз йдуть,
Лише в нових потоках,
На килимах залізних руд,
На хвилях рік широких.
Вирує веснами життя,
Турботами походів
В новозбудованих містах,
В цехах нових заводів.
Не шаблі дзенькіт — на Махна!
Не постріли рушниці —
Веселий гомін вирина,
Щасливі бачу лиця...
Але й завзяття все таке ж,
Така ж хода їх, очі —
О юність мила, ти без меж,
Як море, що клекоче,

Як нива в полі, що шумить
Безмежно і без краю...
О, як щасливо молодіть —
Я, любі друзі, знаю!

1954

ПАМ'ЯТАЄШ, ЯК БУЛО...

Пам'ятаєш, як було
У долині гарно нам —
Все співало, все цвіло,
Далиною барвилось.

Пам'ятаєш, як росли
На отому полі ми,
Де всі райдуги цвіли
Ясно видноколами.

Серце сповнене надій —
Сонячно чи росяно;
І співали ми тоді
Першої колгоспної.

А на зльоті ще були —
Як ми хвилювалися!
Де стежки ті, що пройшли
Друзі, що стрічалися?

Ізгадаймо ще і те,
Як мінялись квітами,
Тими квітами, що степ
Дарував все літо нам.

Полонили нас квітки,
Полонили барвами,
Пам'ятаєш, як було
В тих долинах гарно нам.

Не тому розцвівся день,
Щоб прожите згадувать.
Ні, прекрасне, молоде
Процвіло, щоб радувать.

1955

КЛЕНИ ОСІНЬ УКВІТЧАЛИ...

Клени осінь уквітчали
В лазуровій млі.
Десь далеко заячали
Гуси, журавлі.

Відлітають, відлітають,
Тоне, тоне путь...
Синім цвітом доцвітають
Квіти у степу.

Синім цвітом доцвітають,
Допивають даль...
Думи линуть і вертають,
І за чимось жаль.

За літами, серце каже,
Вічно буде сум,
Навіть сонце не розваже
Цих зажурних дум.

За літами, за літами...
Тужать журавлі.
...І сліди їх в сонці тануть,
В синій тануть млі.

1956

ЖОВТОЦВІТ ОДЦВІВ...

Жовтоцвіт одцвів,
Вогник-мак згорів,
Ні тебе не чуть,
Ні твоїх листів.

Напиши, пришли
Ти хоч інколи,
Ізгадай в листі,
Як удвох були.

Як удвох були —
Наче й не жили...
А кругом, кругом
Нам квітки цвіли.

Вже й дощі ідуть,
А листів не чуть,
Мабуть, їм покручено
Шлях-дорогу, путь.

Може, заблудилися,
Вгору йти стомилися —
Та скажу, скажу я —
Те і снилося.

Що було — зцвіло,
Вітром обнесло,
Як гілля двом яблуням
Руки розвело.

Жовтоцвіт одцвів,
Вогник-мак згорів,
Ні тебе не чуть,
Ні твоїх листів.

1956

* * *

Пада цвіт, пада цвіт.
Синій день.
Через марева літ,
Через юність пісень,

Через гори, кряжі
Невідомі, чужі
Напиши, напиши,
Де ти є.

Напиши, напиши.
Даль, гаї...
Я ж адресу лишив
У блокноті твоїм.

1956

* *
*

Весна моя, весна твоя —
Далекий першомай!
Пісні досвітні солов'я,
Про що — і не питай.

О незабутні далі й дні,
О неповторний час,
Гарячі юності вогні,
Що опалляли нас.

Що нас здружили на порі
Без чорноти і зла
І першим доторком зорі
Торкнулися чола.

Ми йшли тоді, і вітер нам
Обличчя шарував.
Проти Левченка¹ і Махна
В степу крізь хвилі трав.

Ми йшли тоді, і той похід —
Весна моя, весна твоя!
Й через круті узвишся літ
Ми чуем пісню солов'я.

1952

---

¹ Левченко — один з отаманів петлюрівських банд на Лівобережжі — в дні громадянської війни.

* *

*

У маю це, як розквітнуть
абрикоси на валу,
Я прийду у час досвітній,
солов'ям скажу — люблю.

І луною слов'їна
тая пісенька мені,
Чи з ліщини, чи з калини —
Недаремно ждала, ні!

Знаю, ждала і діждалась.
Сипавсь весен білоцвіт.
Я ж любила, поривалась,
аж не знала, що й робить!

Знаю, ждала і діждалась.
Абрикоси на валу.
Місяченьком милувалась...
Чулось, марилося — люблю.

1952

* *
*

Коли акація цвіла
Зеленою весною —
Мені ти мрією була,
Я марив, жив тобою.

А потім грози, літа шум...
А потім осінь пізня...
І пов'ялив, як душу, сум
Листки акацій ніжні.

Все вкрила білая зима,
Запнула заметіллю,
Ї нема, завмерло мов, нема —
Що марилось, боліло...

Проте й крізь хуги ожива
Все збуджене тобою —
Коли акація цвіла
Зеленою весною.

1952

* *
*

І вже тоді, коли відмовиш
Всім зрілим прагненням моїм,
Я буду знать ціну любові,
Ціну стремлінням молодим.

Тоді я все до дна пізнаю,
Усе, усе... Так день по дню,
І що й забулося — згадаю,
І що тіль снилось — схороню.

І будеш ти в тому надбанні
Найліпшим образом з весни,
Вся в променистім осіянні,
Життям дарована мені.

1952

* *
*

Рожеві квіти і світи,
Вогні невипалені ранків,
І ти, на всіх дорогах ти,
Досвітніх мрій моїх обранка.

Хто переніс на крилах тих,
На крилах-перах біло-білих
Через провалля і мости
Тебе до мене, моя мила?

Перенесла моя любов —
Вона в мені такої сили,
Що всіх країн громади мов
Її ще словом не відбили.

Її у звуках не відбили,
Нема її на полотні,
І тільки пристрасні вогні
Мої вінок їй опалили —

Любов моя такої сили!

1952

* *
*

Калин палаючі вогні,
васильків цвіт...
І юні дні, і юні дні
забутих літ.

Ви пригадалися мені,
Як сон, як мить,
Ви пригадалися мені
під дзвін копит,

Немов крізь хмарний краєвид
світанків світ,
Далекий овид... зблідлий вид—
розстання плід.

О юні дні, о милі дні
далеких літ...
Калин палаючі вогні,
васильків цвіт.

1952

*

*

Коли лютують барабани
І маршів луни в серце б'ють —
Буває, дівчині востанне
Сказати хочеш що-небудь.

Вже полк пішов... Щоб
наздогнати —
Важкою ляже тобі путь —
Й тільки тому, щоб їй сказати
А чи почути: «Не забудь».

1953

ВЕСНОЮ РАННЬОЮ ЮНАЦТВА

Весною ранньою юнацтва
Тобі присвячував рядки,
Коли вогні свободи й братства
Вели нас в зоряні віки.

Не стороною — боротьбою,
Вперед іти була мета,
Проти старого встать війною
І перетворюють життя.

У вирі грізному, натхненно,
Крізь бурі,
далі
і роки...

Твое проказував я ймення,
Тобі присвячував рядки.

1952

* *
*

П'ятнадцять літ і вишень цвіт,
Рожеві пелюстки —
І ваблять, кличуть, кличуть в світ
Қалинові містки.

Їх не один, не два — їх сім,
Та де там — сотні їх!..
І солов'їні голоси
Дзвенять з гаїв усіх.

І серце б'ється... Перейти?
Перелетить місток?
Неначе шепчуть, кажуть: «Йди!» —
То квітка, то листок.

П'ятнадцять літ і вишень цвіт,
Рожеві пелюстки!..

Ми перейшли їх всі — о мить! —
Қалинові містки.

1954

* *

*

Десь на схилі, небосхилі
Блисне зіронька, впаде...
Мила голову ісхилить:
— Я ж любила, я ж любила,
Як те сонце, як той день.

Та нема, немає сили
Ні вернути, ні сказати
Про любов мою гарячу,
Що розквітла в серці, наче
У маю вишневий сад.

1954

*   *
*
*

Вже спадає цвіт на вишні,
В'януть пелюстки.
Як і ми, пісні колишні
Згадують садки.

І з тобою ми згадаєм
Цвіт, вишневий цвіт,
Що нам серце пориває
В буревіях літ.

1954

* *
*

Мов спинила подих.
До грудей рука.
...Десь в дорогу потяг,
Вийшовши, гука.

Станція розлуки.
Станція надій.
Квіти. Віадуки.
Неба зоревій.

Простягає руки.
Мій.

1954

*   *   *

*

Ти ж шуміло, море,
Плескалось до хмари,
Бризкалось у зорі,
Гнало хвиль отари.

А тепер до краю
Тишею укрите,
Небо обнімає
Золотом, блакиттю.

І по тобі, море,
Сонце та вітрила,
І купають птиці
Білопері крила.

Ти ж шуміло, море...

1952

* *
*

Прагнень юності щоденних,
Полюбовних слів,
Наших дум, присвят пісенних
Чую знову спів.

І питає серце сонця —
Що за сил доплив?
І сказало серцю сонце —
Любить, як любив.

1953

ПУСТЕЛЬ НЕЗБАГНЕНА КРАСА

Пустель незбагнена краса,
Гаряча квітко мак,
Тебе не пестила роса,
Тебе рвав вітер всяк.

Тебе грім бурі люто бив
І до землі хилив,
А я тебе любив, любив
Віддавна — тільки стрів.

Мені нагадуеш ти все:
І друзів, і війну,
І подих літер КСМ,
Й красуню не одну.

Я стільки вже доріг минув,
І стільки стріч я мав!..
Але де йшов і де я був,
До тебе все рівняв.

Красу красунь, що начеб сон
Під тіннями в гаю,
І твій розмай, і твій вогонь,
І навіть смерть твою.

Ти не печалився — згорів.
Скорив кого — й не знав,
Вогнем зійшов під шум вітрів
У даль степів, у даль степів...
Ти цвів і одцвітав.

Отак би, квітко, і мені
В суворій далині,
Отак би, квітко, і мені
Згоріти на вогні.

Я не жалів би, не жалів,
Що мало цвів, що мало жив,
І к чорту б випалив жалі
За тим, що не дожив.

Але б я з полум'ям поніс
Навіть у небуття
Те, чим болів і чим я ріс,
Кохаючи життя.

І може б в маковім зерні,
Що вогник упустив,
Та довелося б і мені
В землі ще прорости.

1955

ПРО СИВАШ

Синій цвіт цвіте —
Солонці... Сиваш.
Ні, не те, не те —
Не для нас пейзаж!
Сколихнувсь туман,
Застогнав лиман,
Мов старий, глухий
Дідуган.

— Та які гаї?..

Та навіщо-бо?..

Чудеса мої
Сотворив сам бог!
Не займи мого,
Кинь розорювать,
Я не дам того
Перетворювать.
Тут були піски,
То й нехай лежать!
Геть, кажу, ліски
Не насаджувать!
Солонці були,
То й нехай вони,—
Бачу, ви надумали
Їсти кавуни...
Потовчу їх вам
І нашлю туман,
Накажу вітрам,—
Я тут бог і пан!..

Отакий лиман,
Отакий Сиваш!

— Ні до чого план,—
Мовить,— буде ваш...—
Та не скажем ми:
Пісні нашій край,—
Де ковил німий —
Зашумує гай.
Не звикають нам брать
З-під землі дари,
Де горби лежать —
Підуть грейдери.
Ні, не з ласки брать
З-під ґрунтів дари —
Візьмуть добрий клад
Екскаватори.
Добро, дбаючи,
Самі в ґрунт дамо,
Не питаючись,
Перетворимо.
Зашумлять сади
Абрикосові,
Солонців сліди
Змиєм росами.
Далину ми всю
Зробим повною —
І пшеницею,
І бавовною.
Врожаї кругом
Береги затчуть —
Про Сиваш не той
Буде славу чуть.
...Синя даль цвіте,
Та не той Сиваш! —
Аж шумить — росте,—
Оце нам пейзаж!

1955

Я НАДИХАНИЙ ТОБОЮ...

Я надиханий тобою,
Краю рідний — стороно,
Сонцем, квіткою, весною
І сім'єю трудовою
Ще з дитинства, ще давно.

І ніякі вже ніколи
Не взяли мене вітри —
Твої луки, гори й доли,
Твої ріки, видноколи
Мене кликали, цвіли.

І твоїх заводів ранні
Семиграйні голоси —
Чи з-під сонця, чи з туману
На досвітньому світ-ранні
Повні юності й краси,
Мене кликали до слова,
Мені піснею були.

Хай же та, що колискова,
Хай же та, що чорні брови,
Хай же та, що в бій готова,
Вічно серця не зв'ялить.

1954

СТО ПІСЕНЬ Я НАПИШУ...

Сто пісень я напишу,
Сто я правд перекажу —
Всі по-особливому
В колі гомінливому.

Сто пісень я іскладу —
Сто вінків я заплету
По цвіту хорошому
Барвінком та рожею.

Сто пісень я в світ пушу,
Я серця тим навіщу
За лісами й горами,
Синіми обороми.

Сто на сто помножу я,
Пісня гратиме моя,
Якщо буде годною,
Піснею народною.

Буде ж вона годною,
Дужою, активною,
Піснею народною,
Піснею партійною.

1953

РАНО-ПОРАНУ ЗОЗУЛЯ...

Рано-порану зозуля
Принесла своє: ку-ку...
І згадалося минуле,
Пережите на віку.

І згадалося — колишнє,
Давнє, дальнє, молоде...
Чом таке все воно ніжнє,
І хороше, й золоте.

А було ж багато лиха,
Чорних днів, сумних ночей —
Ворон ворону на втіху
Доглядав уже очей.

Та минуло. Гей, минуло!
Так минаються в путі
Усі лиха, болі й кулі...
І вже далі легше йти.

А що згадка нас навіда,—
Ми їй раді, згадці тій,—
Наче пташки щебет з літа
Десь в дорозі степовій.

І згадалося минуле,
Пережите на віку...
Рано-порану зозуля
З гаю, з лісу нам:
ку-ку!

1954

* *
*

Що ж, що б'ється серце,
Не змовкає біль ще —
Треба все зробити,
Треба встигнуть більше.

Треба надолужить
все, що недоброто,
Те, що людям служить,—
треба людям дати.

І вогонь, і пісню,
і тужаве слово,
Панству ненависне,
до бою готове.

А по тому слову
треба йти нам сміло,
Щоб не пустовіння —
панувало б діло.

1954

* *
*

В години атаки,
в приборях імлі,
Червонії маки
в степу розцвіли.
Ударом снаряда
грім даль розколов,
І падав,
і падав,
і падав...
на руки дібров.
З-за хмар зашуміла
в окопи шрапнель.
Своє відслужила
солдатська шинель.
. . . . .
А маки ввижались,
а маки цвіли.
В атаку вставали,
в штики піднялись.

1952

ВИШИВАЛА ПО КАНВІ...

Вишивала по канві
Цвіт-узор на рукаві
Милому.
Так любила, так любила,
Що знялася й полетіла б
Крилами.

Чи узор зів'яв, злиняв,
Чи снаряд усе забрав
Силою?
Вже й посніжила зима,
А його нема й нема...
Милого.

Може, здобиччю крука
Стали очі юнака —
Леле-світ!
Серця цвіт на рукаві
Проступає у крові...

Що робить?..

1953

ЩО Ж, МІЙ ДРУЖЕ...

Що ж, мій друже, друже мій,
Ми зустрілись в буревій.
Чули ми солдата крик,
Блискіт шабель, мов потік,
Вдари грому і гармат —
Йшли ми — жить або вмирать!
Нам не солодко було,
Але ж мило нам жилось,
Бо нас дух за правду вів,
Нам дорогу променив.
Вів за правду — цілий світ
Встали ми перетворить!
І нас голод не лякав,
Холод сам від нас тікав,
Де з'являлись — з сонцем ми —
Та то ж лицарі самі!
Ждали нас, як ждеться день,
І співали нам пісень
Від Аляски до Балкан...
Йшов, шумів за океан
Наш червоний правди стяг,
Славен в Партії руках,
Кликав гноблених до нас.
Друже мій, величний час!

1955

ЗА ЛЕНІНИМ

Ми вийшли молодю за ним
Юнацьким здруженим походом,
І був то справжній рух весни,
Весни розбуджених народів.

І мій народ немов воскрес —
Устав, аж брязнули кайдани!
Навічно вже розбито прес —
О, так підводяться титани!

Народ народам серце ніс!
Його стрічали всі народи,
І руки братні кожен тис
Під знаменом ясним свободи.

Нас вивів Ленін в край весни
Того сімнадцятого року —
Пішли ми молодю за ним
Під крила сонць
братерства кроком.

1955

ТРУД І ПІСНЯ

Труд і пісня — це усе!
Сила дужая несе
Кораблі життя по морю
Й вал за валом котить, боре.

Труд і пісня — до мети
Через глиб кладуть мости,
Зводять гори, перегати,
Щоб стіною лихам стати.

Труд і пісня! Пісня й труд!
В спілці як вони живуть!
По роботі ж, гай, до столу
Трударів сідає коло.

Труд і пісня — дар-вінок
Бачу в килимі з квіток —
Їх палання, їх горіння,
Їх довершене уміння.

Труд і пісня — трударям,
Всеуміючим рукам!
Труд і пісня — дужим нам,
Краю світлого синам.

1954

* *
*

Наближайся, наближайся —
Зустрічаймо зелен май!
Соловейком озивайся,
З цеху голос подавай.

Прапорцями, прапорами,
Переходь змаганням ти...
Йде за теплими вітрами
Шум прибулої води.

Як ми любимо дихання,
Силу всю грудей твоїх —
З битв народжених, з повстання,
Звав і кликав до єднання
Ти труда синів усіх.
Засвітила нам веселка,
Запалало знамено —
І містам усім, і селам
Доливає сил воно.
Гомін молота лунає,
Гул заводів повнить даль,
І росинка вивіряє
Цвіт конвалії — кришталь.
Йди у барвах-самоцвітах,
Йди надією усім —
Миром-голубом по світу,
Хлібом-сіллю і привітом,
Щастям добрим в кожен дім.

Соловейком озивайся,
З цеху голос подавай —
Наближайся, наближайся,
Свято сонця — зелен май!

1956

* *
*

Розквітла квітка-непримітка,
І хто її уздріє тут,
Де пишнобарвних стільки влітку
Дивами міняться, цвітуть!
Вона ж ледь тліє-попеліє,
Нічого видного — здаля,
Таку і вітер не обвіє,
І обмине таку бджола.
І не нахилиться до неї
Коханих пара, в степ йдучи,
І не зрівня поет з зорею,
До вірша свого беручи.
А все ж, невидна і непришна,
Неповторимою зрина!
Мене, мов згадка та колишня,
Всього збентежила вона.
І вся краса її трояндна
Враз спалахнула, розцвіла,
Немов зоря, світам принадна,
Вона всі зваби віддала;
І першість раннього тремтіння
Рожево-ніжних пелюстків,
Що їх з нас кожен до боління
В час дивовижного цвітіння,
Мов заворожений, любив.
Отак і ти, мистецтва квітко,
Невидно визрієш, бува,
Де пишнобарвних стільки влітку!..

І вже твій образ осява
Усі поля, усі долини
Крізь перші доторки роси,
Всіма принадами перлини
В мистецві ніжному України,
Дозрінням справжньої краси.

1955

ПЕРЕДВЕЧІР'Я

Передвечір'я, передвечір'я...
Чи ти з зазір'я, чи ти з загір'я?
Ідеш до мене, говориш до мене
І кличеш, кличеш в поле зелене.
А я хотів би в цей час блукати
По полонинах — не дорікати
Ні сам собі, серцю твоєму,
Все зайве кинуть з наших взаємин
У небуття, в давнє минуле,
Що непробудним дремом заснуло.

Залишмо світле собі, хороше,
Що наші груди сповняло гоже,
Що знало трепет і серця дрожі
Крізь зимні стужі, крізь заporоші,
Що поривало нас в світлі луки,
Мов дві тополі, мов дві голубки.

Тебе зустрівши, не дорікати —
Я хочу, серце, іти, співати,
З квітів волошок вінок сплітати...

Зовеш у сїни, кличеш до хати?

1956

* *
*

Пелюсточки-вії,
Світло оченят...
Небо зоревіє,
Вечоріє сад.
Не кажи, не мови
Анічого ти,
Будемо без слова,
Без думок іти.
Бачиться вечірня
Перед нами даль,
Зіронька ізірне —
Зіронька-кришталь.
Греблю ми перейдем
І в жита, в жита...
Аж отут, де грейдер,
Ти про все питай:
І чому так довго
У дорозі був,
І чому цю стежку
У свій край забув,
І чому барився —
Все, усе питай...
Тільки, чом спинився,
В очі задивився,
Люба, не питай.

1954

ДІБРОВА

Ой діброво — темний гаю!

Т. Шевченко

Скільки ти перетаїла
    пісеньок в своїм шептанні,
Скільки ти пертруїла
    серць в гарячому коханні.
Ой діброво — темний гаю,
    чи шумиш ти, чи в мовчанні,
Де б не був, тебе згадаю,
    особливо ж на світанні.
Ми розстались в ті хвилини,
    не стрічаючи нікого,
Тільки тихо сосон тіні
    проводжали нас в дорогу.
Тільки срібні нам ялиці
    «До побачення» казали...
В світлих ранках білолиця
    сном розтанула... не стало.
Стрітись більш не довелося,
    не збулося більш побачень —
За весною літо, осінь...
    Все навмисне йшлося начеб...
Проминуло, пролетіло
    літ багато, літ багато...
Скільки чорних бур шуміло,
    блискавиць знялось крилатих!

Ось і знову я в діброві,
сосон легіт милий знову,
Ось і знову чую мову,
тиху мову ялинкову.
Щось і берест мені каже,
щось і дуб мені шепоче —
Все про зустріч начеб нашу
того літа, тії ночі...
Чи привидилось, приснилось —
білі тіні дві майнули...
Тихо віти нахилились,
ще тихіше колихнулись.
То одна моя — тодішня,
друга — то її колишня;
Може, згадка й маловтішна,
та розквітла ж, мов та вишня.
Ой діброво — темний гаю,
чи шумиш ти, чи в мовчанні,
Де б не був, тебе згадаю,
особливо ж на світанні.

1956

* *
*

Збанок смутку,
Збанок щастя,
Збанок туги,
Збанок сліз —
В час недолі,
В час напасті
З-за тії гори
Приніс.

Збанок смутку
Розіллявся,
Збанок щастя
Зледенів,
Збанок туги
Дивом взявся
На зітканні
Променів.

І з якого
Деревію
Пить напій
Тепер мені?
Де я, де я
Тугу звію
В нерозрадній
Кружені?

І кого питати стану
На розщепленні доріг,
І кому повім про рану,
Про загублене кохання,
Що не мало зроду втіх?

1954

ТКАЛЯ

Що була тая билиця —
Люди чули, люди знали.
Кажуть, юнка білолиця
Юнака причарувала.

Потомила йому серце,
Розпалила ятру рану,
І він мовив: «Доведеться
Помирати від кохання».

Але ні, не довелося,—
Часто й густо так буває:
Запалилось, почалося...
А потому й притухає.

Тільки ж, бачите, пристало,
Серцю іншому вже інше —
Мабуть, тонше ткаля ткала,
Ніж бувало це раніше.

У тяжкому люди стані
Юнака того стрічали
В час нераннього розстання,
Як вертався він від ткалі.

Вкрай стомила йому серце,
Рану дужче розпалила...
«Ні,— сказав він,— доведеться
Не таке справлять весілля».

Але скоро серця рана
Зажила, й затихли болі,
І забулося кохання,
Мов й не зналося ніколи.

Тут і люди, як на тее,
Топчуть іншу вже дорогу —
Кажуть, він забув про неї,
А вона й давно про нього.

Та скажу я — тільки кажуть,
А насправді ж в серці тому
Тче та ткаля тонку пряжу,
В юнім серці молодому.

Пождемо ще, люди, з вами,
Мабуть, щось ми ще почуем —
Так було колись і з нами —
Є та тонкість, що віщує!

1954

ОСІНЬ НАС ТІШИТЬ...

Осінь нас тішить начинням, надбанням,
Весна нам годину і квіти приносить,
А Літо палає своїм дозріванням,
Шумить, і співає, і щастя приносить.
А чим же ти, Зимо, порадуєш око,
Якими ділами, чи мислями, може,
Ти ж ріки замкнула широкі й глибокі,
І начеб ти в діло ніяке не гожа.
Лиш вадиш бригадам — то сніг позмітаєш,
То раптом морозами лютими вдариш;
Скажи, що ти маєш, шукаєш, що дбаєш,
Коли ти насправді і друг, і товариш.
І стала хвалитись Зима добрим ділом,
Ось тільки послухай, що сивая каже:
...Густі заметілі — кожух то на ріллі,
Степи я засніжу, ліси я прикрашу.
Усе на спочинок, а я у роботу —
Держу на морозах гаї і діброви,
Усе вивіряю на сталість, аж годі!
І каменю твердість, і рік білі скви.
Те наче й не диво б, а діло ж не просте —
Що виміря силу мого лише гарту,
Те здасться для плоду і здасться для зросту,
Те буде надії й життя буде варте.
Собі я не дбаю нічого у скрині,
Для себе й сніжинки не вирву з метілі,
А прийде нового врочиста година —
Я тихо й безмовно згорну білі крила.
Зроблю я Весні навесні передачу,

Нічого, ні краплі собі не залишу,
І жайворон крикне, і качка закриче,
Розбудиться поле, й гаї заколише
Пустотливий вітер весняного лету,
Закоханий, певне, найдужче собою.
І, може, щось з того й у тебе, поете,
Коли й ти удачі, як бачу, такої.

1955

Я З ЗЕМЛЕЮ НЕ РОЗСТАНУСЬ...

Я з землею не розстанусь —
Ні і ні, в усіх віках,
Чим не буду, чим не стану —
В росах буду, у хмарках,
В дужім молоті з заліза,
В древнім дубі, в полині —
Із ґрунтів ітиму, з низу,
Не розстанусь з нею, ні.

Я з землею не розстанусь —
Чим же був би я тоді? —
Ні сніжком би я не станув,
Не шепнув би я устами
І словечка молодій..
Не згорів би в жовтні листом,
Не прогув би на зорі
І луною в кременистій
Не відбився б я горі.

Я з землею не розстанусь —
Скільки сил я в ній пізнав?..
Скільки сяєв первозданних,
Скільки шумів, скільки трав!..
Скільки рухів потаємних,
Серцем збурених хвилин,
Скільки світлих, скільки темних
Діамантів і перлин.

Я з землею не розстанусь —
В хвильнім просторі вона

То імлиста на світанні,
То під сонцем чарівна —
Вся і в лихах, і в стражданнях,
В грозах збурена до мет,
А ті ж грози-поривання —
Крил моїх то лет вперед.

Я з землею не розстанусь —
Сила рідної землі
В мені зрине, в мені встане,
Затріпоче то листами,
То промінням по ріллі.
То далеким переходом
На залізних тих мостах,
То цілунком, що супроти
На солодких на устах.

Я з землею не розстанусь —
Ні і ні, в усіх віках,
Чим не буду, чим не стану,
Навіть хай в ніщо розтану
На весняних бугорках
Чи на цеглі димаревій —
Й те солодкее мені,
Мов світанки лазуреві —
Не розстанусь з нею, ні!

* *
*

Я все зібрав би, все зібрав би —
Укоси всі, все зілля літ —
Накошені у травні трави,
В дні медозбору медоцвіт.

Я все зіткав би, все зіткав би —
В узорах тих не всох би цвіт!
Накошені у травні трави,
В дні медозбору медоцвіт.

І все те в пісню рідну вклав би —
Красує хай на цілий світ!
Накошені у травні трави,
В дні медозбору медоцвіт.

1954

* *
*

Невеликий ти, мій віршику,
Чималої думи плід,
Довелось тобі, мов грішнику,
Страждать, мучиться, горіть.

Не тому, що десь тортури там,
Що тебе терзав хтось, пік
(Ти вважавсь літературою —
Навіть критик це прорік).

Ні, тому що все в народженні,
Що незвіданим ішли,
Що шляхи, якими ходжено,
Нам у терніях були.

З бруку іскри висікалися,
І хода — не в бік хода,
Хіба ж так було співалося,
А бувало ж... ой, біда!

Не ставало часом голосу,
Коли бралось пісню ту —
Ми за кращий світ боролися
У передньому ряду.

А воно в житті по-різному,
Часом навіть не доймеш —
По мосту ж ідеш залізному,
А сковзнешся — й на — впадеш!

За помилку ми платилися,
Хоч яка вона була —
(Як тут в біса не помилишся,
Коли крутиться земля!).

Для митця талановитого
І прислів'я інша суть:
За поета добре битого
Двох небитих не дають.

Одному було й прощалося,
Втричі ж другому було,
Як до нього допадалися,
Скажем правду, аж гуло!..

Та на труднощах ми учимось —
Перша заповідь життя;
Не страждали б ми, не мучились,
Коли б досвіду знаття.

Ох, було ж тоді труднесенько,
Мов безперому політ,
Віршу, віршику малесенький,
Чималої думи плід.

1955

В'УЖДЖАЮЧИ В МІСТО ЛУБНИ

Через тридцять і три роки
Я до тебе повертаюсь.
Чималенько... Тихші кроки.
Зняв бриля свого. Вітаюсь.
Як тоді я звідси їхав —
О, не тим я був на вдачу!
Не питав, де ходить лихо,
Не стрічав його, не бачив.
І не чув його, а й чувши,
Поза вуха собі віяв;
Я сміливцем гордим рушив
В день якогось «Маковія»¹.
І лишилося хороше,
Тихе місто в дремній тиші,
Де я вперше в чистий зошит
Записав чотири вірші.
В безконечних варіантах
Їх повторював потому
(Так дівчисько в'яже банти
Перед тим, як вийти з дому).
Про весну один, про юність,
Про зелене, квітле поле,
Другий вірш про многострунність
(Що не мав, на жаль, ніколи).
Третій був на іншу тему —
Про велику дружби силу;
Мої друзі недаремно

---

¹ День «Маковія» — перше серпня за ст. ст., за обрядовим звичаєм.

НАД ОЧІПОМ¹

Не одна мені казка казалась
У дитинстві далекім моїм,
Не одна мені пісня співалась
Над дрімливим потоком твоїм.
Скільки слухав і скільки їх знаю,
Хоч давно те було,— не забув!
Навіть ні, не забув — пам'ятаю,
В чому котик зодягнений був,
Як виходив на скрипоньку грати
Над корою лисиці в яру,
Щоб мистецтвом своїм зчарувати
Ще нехитру її дітвору,
Викликаючи в коло на танці...
Ой же грав! Ой же грав кіт-воркіт!
Щось музики того не чувати,
Ані бубна, ні рель коло хати...
Тільки згадка ще лине з тих літ.
Може, згадки тієї й не треба,
Тільки ж ні, я мистецтво люблю,—
Хіба ж так гопака коло греблі
Витинали у нас на валу,
Де й мій прадід колись на цимбали
По вечірньому часі гримів,
І бувало він грою, бувало
Зупиняв на льоту кажанів.

---

¹ Очіп — очеретяна річечка-потічок, яка очіпає
мое рідне село Заочіпське. І Очіп, і Заочіпське по-
трапляють в зону великого водоймища Дніпродзер-
жинської ГЕС. (Автор).

Повисали в повітрі на крилах,
А лади, нестомимі лади
Говорили своє, говорили,
Витинали таке, хоч куди!..
Пересох Очіпок, тільки греблю
Розтинають вантажні щодня
Та петрів батіжок свої стебла
Виставляє в синеньких вогнях.
Навіть пил, що аж горнуть машини,
Потушити зірок тих не міг,
Чи тому, що такі вони сині
І між них оцей шлях мій проліг;
Чи тому, що такі вони рідні,
Як і ці молоді берестки,
Що скучав я за ними у Відні
В ті похідні военні роки...
Та хіба ото все пригадаєш,
Де й коли і за ким ти скучав,—
Все, що змалечку, кажуть, пізнаєш,
Не потухне ніколи в очах.
Очіп, Очіп, очеретяна річко,
Вже й вода пересохла в тобі,
Й де покласти, клопочеться птичка,
Три яечка свої голубі.
Очіп, Очіп, Заочіпське тихе...
За валами старими село,
Ти було мені — згадка, утіха,
Все життя незабутнім було.
Попрощаюсь я скоро з тобою —
Зашумує горішня вода,
Іншого іншою, певне, красою
Причарує засинена даль.
А мене невгомінна моторка
Над колишнім байдуже промчить
(Батько тут, насмалившись махорки,

Мене трави косити учив).
Над колишнім, над давнім, де мати
Нас, синів, проводжала в світи,
Звідкіля ми ішли у солдати,
В комсомол, на наради, в актив...
Над колишнім...

Не сердься сьогодні,
Що я згадую те, що було,
Що було трудовим, благородним,
Наділяло нас всім, чим змогло.
До краси, до любові привчало,
Змалку, з давніх-давен до труда
(Може, саме тому оце й сталось —
Розіллється тут морем вода).
А ще мріями нас багатило —
Ось і здійснились мрії оті,
Що й з п'їтьми нам зоріли, світили
І все ближчими слались в путі.
Ми до цього дійшли не легенько,
Легковажити нам не дано,
Наших сіл ці хатини низенькі
Попивали криваве вино.
Над легендами встануть легенди
В електричному гулі Дніпра
(Скільки вічної слави імен тих,
Осіявши граніт монументів,
Осявали мій зоряний край!).
...Хай моторка туркоче байдуже,
Але я не байдужий отут,
Де міняється рідне окружжя,
В ранках інші сіяння пливуть.
Їх посріблені зорями крила
Мають в небі, в душі, у воді —
Устає первозданного сила,
Безгранична в красі, у труді.

Очіп, Очіп, очеретяна річко,
Ось і ти, як і я тут, без меж,
Вже не та, що була, невеличка,
Ти новому усе віддаєш...
Не одна мені пісня співалась
Над дрімливим потоком твоїм,
Не одна мені казка казалась
У дитинстві далекім моїм.

1955

ЗЕМЛЕ МОЯ...

«Земле, моя всеплодющая мати...» —
З малих я літ запам'ятав слова,
І той, хто зміг їм силу владну дати,
Уже не стихнув, ні — в душі співав.
І бачив я снігами гори вкриті,
Мов змахи велетенських крил,
Що летом помислу здіймалися над
світом,

Ввійшовши в землю коренем
безмежних сил.

І вірив я у силу ту могучу,
Що хоч не здвинута іще лежала скрізь,
Та вже луни подзвіння билось в кручу
І з кратерів огонь своє палання ніс.
То Прометей узяв огонь розкутий —
Красу Землі, не злічену в дарах,
Злеліяну трудом та силою набуту
І бориславського, й донбаського
пролетаря.

І він, творець скарбів всевладний,
Лупав скалу, натуживсь не дарма,
Бо силам, з'єднаним в потугах братніх,
Немає меж і перепон нема.
О, глянь тепер очима ясновидця
На даль степів, діброви і гаї...
В яких дарах Україна колоситься
І скільки сил буя з глибин її!
Яка шумить дорідна нива росна,
Якими дивами Дніпро встає,

Палає Шебелинка газоносна,
І нафта миргородська б'є.
...Як серцю крил у сонце не здійняти,
Поета беручи наснажені пісні:
«Земле, моя всеплодющая мати,
Сили, що в твоїй живе глибині...
Дай і мені!»

1956

СМЕРТЬ ЧОБОТАРЯ

Він був веселий чоботар,
Не знав біди і лиха,
Чобіт пошив чимало пар
Чоловікам на втіху.

А що жіноцтву вже отих,
Таких-сяких по моді,
На каблучках, і ґрунтових,
І рантових, аж годі...

Усе замовник вихваляв,
Та не один — багато!
А скільки честі з-за халяв
Наслухалася хата.

Любили майстра — он який!
Його хвалили й жінку.
«Ах, закаблуки, каблуки!..»
Не гудили й підчинки.

Хвалився майстром Індпошив:
«Мастак свого він діла!»
...Добряче жив, у славі жив,
Та що й казати — сила!

Та ось захворів чоботар,
Рука заслабла, вскніла,
І потемнішало від хмар
На цьому світі білім.

Сидить, лежить, немає діл.
Ой бісове ж ти ліжко!
Оце б направить на копил
Якісь хоч босоніжки.

Оце б ударить молотком,
Вшилити б шило в чобіт...
Зітхають груди — терпугом
З'їдає майстра клопіт.

А далі й зовсім підупав:
Куди вже, й думать — годі!
Своє відстукав, одспівав,
Й ніяких більш по моді.

Невдовзі й та, стара:
— Пора,—

За спиною сказала.
І понесли чоботаря
Через усі квартали.

У черевичках, в чобітках
(З його ж руки!) йшли люди;
Взуття помірно на ногах,
І скільки йшли, не близький шлях,
Та, бач, ніхто не гудив.

Вінок пошани з голосів,
Роєм хвала за майстром,
Несли хвали удосталь всі,
І трішечки хтось — айстер.

Але не в айстрах суть — дарма,
В митця хто взяв науку?
Журились, бідкались — нема,
А золотії ж руки!

Та хто те діло перейняв,
Пізнавши добру славу,
Закони хисту обійняв,
Продовжуючи справу.

Поклали в землю й розійшлись —
Небажана дорога...
Тепер шукай хоч перервись
Чоботаря такого.

А добре шив, ще б довго й жив,
Коли б...

та що казати —

Ще не навчився Індпошив
Сердечно, щиро, від душі
Людину шанувати.

1954

КОМУ ПАНБАРХАТ...

Кому панбархат, кому шовк,
А я люблю і досі
Оцей военний кожушок —
Із ним тепліша осінь.

Шумить холодний вітровій,
Дощем січе з-під боку...
Та скільки ж бачить, друже мій,
Навколо світла око.

Й немає сонечка немов,
Але ж той кущик світить,
І той грибок-білоголов —
Ну, як не запримітить.

А то ще зайчика, що — трусь!
Побачу я, принишк він —
Сказати напевне не берусь,
Той, що не ходить пішки.

Що пішки бігає лише,
Та так — куди машині!
Пальне він, кажуть, береже —
Сидить, причаївсь нині.

Іду я далі в кожушку.
Аж ондечки, край лісу,
Де дві сосни на моріжку,
У шубі бачу лиса.

Йому й байдуже, що бреду,—
Обидва ж ми в кожухах!
Іде зима, та не в біду,
Аби не змерзли вуха.

Метнулись вогники руді
Не злого, скажем, ока,
І розійшлись ми хто куди,
Наддавши кожен кроку.

Я цілю прямо до озер,
А лис куди — не знаю,
Ми з ним колись, як і тепер,
Ще стрінемось — впізнаю.

Прямую далі в луку ту,
Де пісня журавлина.
Чого ж спізнилися — в біду
Потрапите ви нині,—

Спішу журавликам сказати,—
Не за горами ж біла...
Та їх вперед, а не назад
Прямують крокви-стріли.

І ще запізнені пташки
Он біля сіна стогу
Свої сіренькі кожущи
Ладнають у дорогу.

Не сполошить би їх — нехай
Зберуться, як і треба,
Бо шлях вибоїстий в той край
В цьому осіннім небі.

Зладнались, пурхнули — нема,
І я немов самотний...
Але здалося лиш, дарма —
Все рідне мені, рідне!

І низина, і вишина
Життям достоту повні:
Те он летить, а те біжить,
То в пір'ї, то у вовні...

В такій компанії ось я,
Мисливець безрушничний,
Ходжу по долах, по гаях
В своїй озброї звичній.

Чи сіє дощиком із хмар,
Чи ожеледь по нивах
Дзвінкої криги стелить шар —
Скрізь дива, тільки дива!

І хто те знає, чи вони
Бувають десь і кращі...
Не знаю кращих — до весни
Їх не зміню нізащо.

Кому панбархат, кому шовк...
Мені ж в цю пізню осінь
Мій друг війни, мій кожушок
Слугує вірно й досі.

НЕ БЕРЕЖИ, НЕ СТЕРЕЖИ...

Не бережи, не стережи
Того, що всім належить,
І пісні тій не став межі,
Яка серця бентежить.
Вона твоя і не твоя —
З глибин народних взята,
Нехай іде луна в гаях
У дні труда і в свята.
Нехай обходить, порива
Ковшем весільним в крузі,
А хибить хто — нехай слова
Қартають по заслuzі.
І б'ють вони нехай як слід —
Хіба того не знав ти,
Що слів мета — по правді жить,
Влучати по неправді.
Докорами нехай встають
Тому, хто совість згубить,
Коли Вітчизну хто свою
Хоч би на мить розлюбить.
Қартай ще дурнів і базік,
Що ради слави, ради
Здіймають репет, гамір, крик
Серед трудів громади.
Біжать бува навперейми,
Коли йти кроком треба,
Навчають інших, а самі,
Як ховрашки, без неба.
Їм світла треба не на світ,

А так, лише для лампи,
Мету життя щоб зрозуміть,
Цілком їм досить рампи.
А з тих нікчемних розумінь
Мала для діла користь,
І ти дай сил, скреши умінь,
Щоб день сіяв натовість;
Винось вперед душі пісні,
Як вал, як хвилю море,
Що б'є у скелі навісні,
Що десь негоди боре.
Вогню не зменшуй, не туши,
Залиш скіпці і межі —
Не бережи, не стережи
Того, що всім належить.

1956

ЯК ПІДУ Я МЕЖИ ЛЮДИ...

Як піду я межі люди
Та й що треба роздобуду,
Та й що треба розшукаю,
Див цікавих напитаю.

Малярі мені розкажуть,
Як узори малювати.
І розкажуть, і покажуть,
Що й до чого додавати.

Ковалі мене до горна
Підведуть — дивися, сила!
Хай робота наша чорна,
Та без неї нема діла.

Теслярі мене до струга
Теж покличуть — глянь
роботу —
Подивися та послухай,
Та й до того май охоту.

У майстрів, що грають блиском
Іскор, вибитих з каміння,
Я візьму собі хоч ризику
Чародійного уміння.

Я піду до поля в роси,
Де схиляє колос нива.
Я ж не знав, не бачив досі
Отакого, люди, дива!

Є чого мені навчитись
В комбайнера, тракториста.
А кругом... не надивитись —
Даль імлиста, колосиста!..

Скільки в світі чарівного,
Що його надбали руки,
Всіма дивами такого,
Що іди тільки в науку!

У науку межі люди
Найдорожче роздобути.
Роздобути, напитати,
Напитати, розшукати,
Коли хочеш його мати.

1955

В СТЕПАХ ДОНЕЧЧИНИ

Не три з билин богатирі
На ковилах в степу стрічались.
...Полинні віяли вітри
І враз, як огирі, спинялись.

Там чути вигуки і сміх,
Удари кайла, дзвін лопати...
І стали стани молодих
В степах Донеччини багатих.

Намети юних під дощем,
В тьмі завірюх, в заметах сонця...
— О, ми покажемо іще,
До чого здатні комсомольці!

Мороз і хмари, спека й дим
Щодня навідували юних —
Усяк бувало молодим,
Та пісня грала дзвінколунно.

Хіба тих літ вкладеш діла
В казання віщії, билинні,
Що їх суремно підняла
Буремна юність України!

Сталевогрудих тридцять сім —
Донецьких,
справжніх,
в силі, в ділі —

В труда незрівняній красі
Гримлять потоками вугілля.

І чути з шахтного гнізда
Пісні і гомін молодечий —
Нова йде армія труда
І розправля могутні плечі.

О сило праці й світлих мет! —
Сини узгір, долин вишневих
Вітають виліт ваш і лет
Від меж північних, полудневих.

Вітчизна рідная віта.
Що вище є? — Хвала народу!
Шуми, о юність золота,
В орденоносному поході!

Лунайте, вигуки і сміх! —
Нам є чому радіть, співати!..
...Я бачу стани молодих
В степах Донеччини багатих.

1956

ГОРЛИЦЯ ТУРКОЧЕ...

Горлиця туркоче,
Як було колись,
Щастя начеб точить —
Ми ж не напились.
    Ні, не напились.

Тільки в серце тее
Згадкою взяли,—
Де ми тільки з нею
В світі не були!
    Де ми не були!

Дні усі і ночі
З нею — в лет, у вись...
Горлиця туркоче,
Як було колись.
    Справді, як колись.

1956

ВСЯ ДОЛИНА ЗЕЛЕНАВА...

Вся долина зеленава
В квітах-зорях, в майських травах.
Вся долина аж медова —
Пив би й пив напій чудовий,
Що вітрець його ледь точить,
А серденько мовить — хочу.

Хочу, хочу... не нап'юся!
Каже хтось — не надивлюся!

Хтось співає, хтось шепоче...

Чи не серденько дівоче?

1956

ЧЕРВНЕВІ ЗАМРІЯНІ ДАЛІ...

Червневі замріяні далі
і літньої ночі зірки...
Це ті, що з тобою збирали —
пригадуєш: човен хиткий?

В Орелі струмистій їх повно,
красноперів начеб, в'язів...
А скільки співалось любовних —
хіба ізгадаєш усі!

Ось та, що з-за лісу, — зірниця!
Ось та, найясніша, — лови!
(Причина ж така прихилиться,
що, мабуть, уже й не присниться!)
О злам блискавичний брови!..

І, може, між тими зірками,
тремтливими в хвилях, як спів,
прослалось майбуття вогнями...
То, певне, супутник над нами,
над щастям обох пролетів.

1957

СПОГАД ПРО ПЕРШІ ЗБОРИ КОМСОМОЛЬСЬКІ

Я пам'ятаю перші збори.
О, перших радостей весна!
А дні були такі суворі —
Кругом негоди і війна.

Я пам'ятаю друзів очі
І перший запис в протокол:
«На панство, юнь, до лав робочих
Шикуйся струнко, Комсомол!..»

І ніч недоспана... Рушниця
Тоді уперше за плечем.
Десь гра досвітньої зірниці,
І мрії — стрітись з Іллічем.

І мрії — радісне майбутнє,
Вітчизни спокій дорогий,
Заводів вічнотворчі будні,
І саду гомін молодий.

Ланів несходжені простори —
Зеленохвилий океан,
І тиша світлих аудиторій,
Юнацькі прагнення до знань...

Та раптом постріл з тьми зловісний.
То в мрії ворог цілив знов!
Знов бралось панство ненависне
Гасити сонце, лити кров.

Та що нам чорна сила ночі! —
У серці перший протокол:
«За щастя, юнь, до лав робочих
Шикуйся струнко, Комсомол!»

...Їх не забути, перші збори.
О, перших радостей весна!
Хоч дні були такі суворі —
Вітри, негоди і війна.

1957

ДИТИНСТВА ДАЛЬ...

Все, що зв'язане з тобою,
У далекі лети кличе,
І пахтить мені весною
Свіжий вітер у обличчя.
Давній спомин, давні мрії,
Немов співи колискові,
І разочки конвалії,
Й пелюсточки барвінкові.
Від колиски і до школи
Сине небо Подніпров'я.
— Гайда, хлопці, гайда в поле
По травицю та здоров'я!..—
І йдемо ми з лантушками
Для корови по травицю,
А по полю та над нами
Усе птиці та все птиці...
Ті щебечуть, ті кигичуть,
А ті піють, що є сили,
Й наче кличуть, кличуть, кличуть:
— Гайда, хлопці! Гайда, милі! —
І ми далі з лантушками
По видолинах шугаєм,
Та вже в битвах з ховрашками
За майбутні урожаї.
За суспільне бийсь шалено! —
І йдемо в ладу єдинства
То у сине, то в зелене...
Отаке моє дитинство.

Все, що зв'язане з тобою,
У далекі лети кличе,
І пахтить мені весною
Свіжий вітер у обличчя.

1957

* *
*

Дорого, дорого,
німа твоя даль —
Блакить і тривога,
подзенькує сталь...
Ішли ми походом —
а сквири кругом! —
За щастя народу,
за долю його.
Дівча у шинелі
й безвусий юнак,
Полтавці дебелі,
солдат і батрак.
І слалась дорога,
дорога-війна,
Блакить і тривога,
і даль-далина...
То сходило сонце,
то в захід ішло —
Співали коммольці
в степах за селом.

І всі комунари
під заграви лих
Про щастя співали,
про долю для всіх.
Згадав я дорогу,
і друга плече,

І пісню, й тривогу,
і світло очей
Дівчати в шинелі...
Було це давно —
Горіли ще села,
гуляв ще Махно.
— В атаку, в атаку!..—
команда неслась.
Тікав з переляку
вже ворог від нас.
Повітря — мов струни,
веселка в очах...
Коммолка йшла юна —
в шинелі дівча.
І пил, і дорога,
і пісня ізнов,
А в серці тривога
і, мабуть... любов.

О згадко крилата,
незвіяний цвіт,
Ти будеш зринати,
як пісня тих літ.

1958

СЛАВА

Тридцять і сім надпотужних
Шахт Комсомол збудував!
Молодість здруженням дужа —
Тільки такою і знав!

Сонце не гасне із часом,
Сходить і радує день.—
Слава могутня Донбасу
В лавах підземних іде.

Вся Україна юнацька
Тут на будівлях була,
В коло гартоване, братське
Дружби вінок заплела.

Є тут одеська, полтавська,
Львівська, тернопільська є,
Харківська і станіславська,
Вугіль херсонська дає.

Золота чорним потоком
Йде вугольок на-гора!
Юним шахтарським кроком
Дзвонить донбаський край.

Знаю, не раз ще устане
Сила така ж молода.
Юному племені шана,
Слава героям труда!

Вільних народів Держава
Орден високий вруча —
Юному племені слава!
Слава синам Ілліча!

В даль виднокругів заморських,
В простір Вітчизни луна:
— Тридцять і сім комсомольських,
Тридцять і сім, як одна!

Тридцять і сім надпотужних
Шахт Комсомол збудував!..
Молодість чесна і дужа —
Тільки такою і знав!

1957

МАРШ ЮНИХ

Ми, шум весни,
ми, радість сонця,
Ми, піонерії вогні,
Йдемо на зміну комсомольцям,
А нас без ліку вдалині.

Верстатів гул
і спів машинний —
То наша пісня молода
У хорі дужому Вкраїни,
У славі спільного труда.

Йдемо в степи,
йдемо в заводи —
До праці, плем'я молоде! —
Кувать метал, плекати сходи,
Не білоручками ж ростем!

Наука й труд,
знання і школа
Манливо кличуть до мети...
Дай руку, друже, — нам ніколи
З дороги праці не зійти.

Ми, шум весни,
ми, радість сонця,
Ми, піонерії вогні,
Йдемо на зміну комсомольцям,
І нас мільйони вдалині.

1956

* *

*

Весно і юно,
радісно так —
Серце Комуни
Б'ється у такт.
Молоді сила
Щастям цвіте.—
Як ми любили
Юності день!
Як ми любили,
Як ми кохали —
Пісенько мила,
Як ми співали,
Нашу хорошу
Ми тебе скрізь,
Сонячну, гожу,
Любу до сліз.
З нами і знайся,
Рідна, в труді,
Вічно співайся —
Йдуть молоді!
Серце Комуни
Б'ється у такт.—
Весно і юно,
радісно так.

1957

* *
*

Пташечко, синичко,
Прилетіла й ти
Вити кубелечко
Під густі листи.

Що ж, роби, трудися —
Нам обом весна!
Квіти розцвілися,
В сонці далина...

Хай шумлять горою
Шуми всіх дібров,
Бо знайшли з тобою
Ми свою любов.

1957

НАПРОВЕСНІ

Ой не дзвени в дзвіночки, дзвоне —
Невидний жайворон вгорі,—
Послухай, там на оболоні
Чи журавлі, чи кобзарі
Перебирають струни лірні
І йдуть сюди, до нас ідуть,
Пісні захмарні і загірні
Весни і радостей несуть.
Послухай ту, що найсолодша
Струною срібною бринить —
Неначе грає, наче хоче
Собою всесвіт полонить.
Нащо спиняєш, чоловіче,
Весни співаннячко моє —
Все, що буя, лунає, кличе —
То ж

я
і
є,
то ж
я
і
є...

1957

*   *

*

Жайворон, жайворон
Дзвонить, дзвенить.
Здалеку гайворон
Полям летить...

Вороне, вороне,
Згинь, промини.
Грай, жайворонку,
Сонцем дзвени.

1957

ВЕСНОТРАВНЕВЕ

Даль далека світло-синя,
Квітки сон вогонь в маю,
Перша прозелень весіння
У березовім гаю.

Перша ластівка у небі
Хмар торкнулася крилом;
Вітерець приносить з степу
Гомін трактора з димком.

Весна — краля подніпровська
Чарівницею пройшла —
Гідростанція каховська
Чи веселка зайнялась?..

Вся Вітчизна наша мила
Раннім-рано у цвіту,
Моя доня посадила
Вперше вишню молоду.

Спів братерства дзвоном лине
По травневому мосту —
Пісня — мова України
Веде нитку золоту.

Даль далека, темно-синя...
З серця ось і я свою
Першу пісеньку весінню
Першомаю віддаю.

1957

* *
*

Досвітне, наспіване, ніжне
Я чую крізь вербну імлінь.
Ще вчора — засніжене, сніжне.
Сьогодні — безмежна синь,

Хорошее всім, повесінне,
Далеке і близьке по край...
Розсіяним в землю насінням
На цвіт, на добро, на врожай.

1957

ВІДПОВІДЬ НА ЛИСТА

Т. С. Сержану

Давній друже, любий друже,
Ой, таке ти пригадав!..
Що не можу быть байдужим
Ні до сонця, ні до трав.
До отих верхньодніпровських,
Що несла їх нам весна,
Що в дібровах августовських
Все гуло, співало нам.
Що не тільки у неділю
Чи у свята там які —
Повсякдень нам пахло зіллям
І цвіло, як сто вінків.
А коли вже в рік чудесний
Розцвілось ще й знамено,
Прямо з серць людських, із весен —
О, як звало нас воно!..
Й нас покликало з тобою,
Хоч малі ми ще були —
Йшли батьки, брати до бою.
Ми патрони їм несли.
Революції знамена,
Хто б їх зміг коли забуть!
І у тебе, і у мене
Все життя вони цвітуть
Отим цвітом, що палає,
Пориває до звитяг,
Отим красним, що вбирає

Кращі пориви життя.
Давній друже, любий друже,
Ой, таке ти пригадав,
Що не можу бути байдужим
Ні до сонця, ні до трав.

1957

* *
*

Гілочка черешні
в білому цвіту —
де ж ви, мої прежні,
Чом не в цім саду?

Чом усі далеко,
аж не знати й де —
не несуть лелеки
з вирію вістей.

Далина в мовчанні.
В журі небовид...
Без надій чекання.
Без одвіту цвіт.

Всі хороші, прежні —
й сліду не знайду.
Гілочка черешні
в білому цвіту.

1957

СТЕПОВА ПІСНЯ

Чебрець...

Безсмертник...

Деревій...

Тужавий вітер-степовій...

Блакиті цвіт, долин далінь

і хмарки мерехтлива тінь...

Згадав я заповідь твою —

«В своїм краю,

як у раю»,

згадав я пісню солов'я,

що не вщухала у гаях.

Згадав про себе я і те,

що вже для нас не розцвіте,

що тільки в згадці вже для нас —

о, де ти, неповторний час?

О, де ти, юність грозова —

дві шаблі навхрест, сон-трава...

І очі чорнії її...

І знов бої, і знов бої...

· · · · ·
Тужавий вітер-степовій,

чебрець... Безсмертник...

Деревій...

1958

ВІРНІСТЬ

Юність моя, комсомольська юність,
Даль неозора степів...
Ремінь рушниці, серця безжурність,
Друзів завітраних спів.

Перші походи — пил і патрони...
Ворога лютая злість.
— Смілі, в колони!
    В колони, в колони! —
В нас командир — комуніст.

Стягу жовтневого трепет багрянйй,
Леніна слово як сталь!
Першого бою першії рани,
Трауру перша печаль.

Хто залишав ті дороги вогнисті,
Битви за щастя в боях? —
Тільки не ленінці, не комуністи,
Тільки не юність моя.

Хвилі біжать по шляху дніпровому.
Білої чайки крило...
Мужність Трипілля свою Кошовому
В серце юнацьке дало.

З серця до серця вогні Комсомолу
Юність местиме завжди —
Ось естафета — в цілинному полі,
Мчить вона через мости...

Ось її в шахтах Донбас зустрічає,
Йде вона лавою — слава труду! —
Хто її, друзі, із вас не пізнає,
Юність мою золоту.

1958

СЛАВА ЮНОСТІ ЧУДЕСНІЙ

(З нагоди нагородження Ленінського Комсомолу
орденом Леніна)

Слава юності чудесній,
Слава дружбі і труду,
Що приносять людям весни
У хорошому цвіту.

Юнакам, дівчатам славу
Я складаю у пісні —
Тим, що колосом Державі
Уклонилися рясним.

Що ділами трудовими
І раділи, і жили,
Що руками молодими,
Золотими, беручкими
Стільки доброго дали.

Що як треба потрудились
У степах на ціліні,
Що збраталися, здружились,
Мов солдати на війні.

...Пшениці шуміли полем —
А які ж бо, гей, вони!
Неосяжні виднокола,
Хвилі моря з далини!..

Юність славна Комсомолу,
Ти такою і була —
Знаю я уже відколи
Бойові твої діла.

Ти несла геройства славу,
Вірна Партії, в строю —
За достойний труд по праву
Відзнача моя Держава
Комсомолію мою.

Від народу, від народу
Вам, одержуйте, сини,
Найдорожчу нагороду,
Орден Леніна ясний.

І я чую, слово лине,
Юних слово з краю в край:
— Все для тебе, Батьківщино,
Наша юність, сил горіння —
Всіх трудів твоїх врожай!

10/II 1956 р.

ПІСНЯ КОМСОМОЛЬСЬКА

Під небом донецьким,
в степах Криворіжжя
Ти чуєш, як пісня луна.—
То молодість наша
за сонце палкіша,
То юності наша весна.

Ми шахти будуєм
і ставимо домни,
Вугілля й залізо даєм,—
Все нашій Вітчизні:
й серця сонцеповні,
І радість, і щастя своє.

Ми в дружбі навіки
з трудом благородним,
Він зве нас, мов сурма, в бої!
Хай славиться юність
в змаганні Сьогодні,
Прекрасне Майбутнє її.

Дороги, дороги...
Гаї і долини...
Завітрених далей весна!
Під небом донецьким,
в степах України
Лунай, наша пісне, лунай!

1956

ФЕСТИВАЛЬНА

До Києва гористого
з усіх, як є, сторон
Горіння молодистого
підкочує вогонь.

Фанфари ось розтрубами
із півночі гримлять...
І схід, і південь любими
піснями нам дзвенять.

То йдуть Волинь, Полтавщина,
і Закарпаття йде,
Співає вся Черкащина,
Донбас в піснях цвіте.

І хвилі чорноморської
немов піднявся вал:
...з Одеської, з Херсонської
шумує карнавал.

Зійшлись, злетілись — молодість!—
до київських узгір,
І клич луною котиться:
— За щастя і за мир!

— За дружбу між народами!
— За юність золоту,
Уславлену походами
і веснами в цвіту!

Трудом окомсомолу —
о, серця мого спів! —
Горять, горять над чолами
п'ять славних орденів.

В блакить над стадіонами
злетіли голуби,
День сонцем над колонами
розлився голубий.

А юність котить хвилями —
...ідуть — вогонь в ході! —
Рядами бронзотілими
гімнасти молоді.

Вогні їх серць горітимуть —
доріг солодка даль...
Весни і дружби квітами
палає фестиваль.

1956

* *

*

Дні фестивальні, юності дні,
Першість в змаганні, щастя пісні,
Київських вулиць тополі стрункі,
Крила-вітрила на хвилях легких...
Крики чайні з далей Дніпра,
Зустрічі в парках на схилах —
вітрах.

Очі задумливі, серця двобій...
Завжди зі мною ти, спогаде мій,
Спогаде любий, милий, живий.

1956

* *
*

Недовипити росного —
Ні, не можна мені —
Між березами й соснами,
В голубій далині.
Там, де дівчина з чарами —
На сльозі, на росі,
З оченятами карими,
З цвітом мальв у косі.
Там, де листя осичини
В тиші вічно шумить,
І вона закосичена
Нерухома стоїть.
Одинока. Заждалася.
Я лечу.
Всіх питалася, все питалася —
Хто, де чув?
. . . . .
Між березами й соснами,
В голубій далині
Недовипити росного —
Ні, не можна мені.

1957

*   *
*
*

Солов'ї всю ніч співали,
дітям спати не давали —
колихали.

Солов'ї всю ніч співали,
юним спати не давали —
мало, мало...

Солов'ї всю ніч співали,
літнім спати не давали —
натовляли.

Натовляли, бо згадалось,
Як бувало колихали,
Як бувало — мало, мало...

Як бувало.

1957

* *
*

На бірюзовім неба тлі
Дим білої берізки.
Якісь позначки на корі,
Якогось болю лишки...
А може, це мені здалось —
Примарилось, привиділось,
Що там не знаний мною хтось
Бував, співав, читав, писав...
Примарилось, привиділось.
Ти ж, добре знаю, не була
Після розлуки (сніжки!..),
Ти ж вдруге, знаю, не пила
Сік білої берізки.
І втретє, вп'яте не пила
Вина весни — кохання.
Невже забулась — не прийшла
Моя досвітня, рання?

Лише позначки на корі,
Лише розлуки сніжки...
Та в бірюзовім неба тлі
Дим білої берізки.

1958

* *
*

До вінка чудового
я хотів вплести
кудрі чорнобрового,
що кохала ти.

Та печаль не згадують,
у вінок не в'ють —
серця тим не радують,—
болю додають.

Кудрі чорнобрового
сняться вже другій...

До вінка чудового
в'ються, та не тій.

1958

* *
*

В парках майські вогні —
Що то грай солов'їв! —
Там юнацькі пісні,
Хорів зведених спів.

Обійду, обмину
Карусель звіддаля,
Бо згадав я одну,
Що вже тут не гуля.

Не танцює ні з ким,
В красній парі не йде,
І не знаю я де,
Чи сама, чи з другим?

1957

*   *
*
*

Позлоченими хмарками
даль вечірня набігає.—
Щось хороше між нами
то прилине, то зникає.
Ідемо ми — руки в руки —
і одні й самотні в полі —
тільки тиша,
ані звуку —
не було ще так ніколи.
Розкажи мені що-небудь
чи мене ти ось послухай.
— Ні, не треба — скоро гребля.
— Ні, не треба — квіти з лугу.
...І васілля, і копитень,
і цвіт персня голубого,
й мак червоний, ніжно з жита,
аж один сперед другого.
А які ж із зелен виру
сокирки мої хороші!
Ой було ж колись у сквири!
Та без вас мені негоже.
Щось марудило під серцем,
прямо дихати ну нічим,—
не веселка б із відерцем —
Задихнувся б в протиріччях.
Напоїла їх — палає
барв невикошене літо,
і ось маємо, зринають

* *
*

Все хороше по-хорошому —
Буду я і будеш ти
В гості осені запрошені
Під засвічені листи.
Під листи, що опадаючим
В землю сиплються дощем —
Пломенистим, незгасаючим,
Злotosяючим плащем.
Хай нас краля, вишиваючи,
В свій узор вбере, ввітче,
Візьме світла, долю дбаючи,
Лиш з твоїх, з моїх очей.
І те буде найпрекраснішим
У прекрасному бутті,
І майбутнє разом з давнішнім
Буде радісним в житті.

1958

* *
*

Промайнуло літ багато
Блискавицями у даль...
Літ багато, днів багато,
І когось немовби жаль.
А кого? — питає серце.
І воно ж мені — мовчи!
Вже ніхто не озоветься,
Чи гукай ти, чи кричи.
Чи волай в далеке небо,
Чи сиди і виглядай,
Тільки зіронька до тебе
Блисне й, мабуть, нагада,
Як співав ти «Гаю-гаю...»
І виходила вона
Прямо з маю, із розмаю —
В квітах, видом чарівна.
І ви йшли немов до раю —
Мріла тихо далина...
Прямо з маю, із розмаю —
У віночку, чарівна.

1958

ДРУЖНЄ

Що не скажеш ти мені,
Все отак і буде —
Ми бували на війні,
Ми бувалі люди.
Ми з тобою по важких
Бралися стежинах —
Як одна, всі не з легких,
В терніях, в ожинах.
Переплітали шляхи
І чіпали ноги...
Ой, лихі були, лихі
Ті шляхи-дороги.
Та не впали, перейшли,
Бралися в хороше —
Майстрували, гей, жили!
В ковалях ми теж були!
Працювали гоже.
Нам не скаже аніхто:
Хлопці дармували.
Як трудились ми, браток!
Як ми працювали!
Хто перечить?
Може, ні?..
Йшли ми сміло в люди.

Що не скажеш ти мені,
Все отак і буде.

1957

* *
*

Це той шум, що я люблю,
шум лісів поліських...
Наче мрію, наче сплю
в снах понадорільських.

Колискової мені
матінка співає...
Так буває тільки
в сні —
справді ж не буває.

Лю-лі, лю-лі...
баю-бай...

Синочку, синочку...
Соловейку, починай
тихо співаночку.

Хай моя і хай твоя
пісеньки зіллються,
хай лунають у гаях,
до світанку в'ються.

Соловейко заспівав,
тьохкає в калині.

Лю-лі, лю-лі...
баю-бай —
чути материне.

1958

* *
*

Як люблю я гай осичий —
Вічно в юність мене кличе
Його шум отой невтишний,
Серцеві моему втішний.
Втішний тому, що малому
Коло батьківського дому
Він співав було до грому,
Після грому і потому —
Слухав довго я той гомін...

Як люблю я гай осичий,
Голоси співочі птичі
Над задумою Орелі,
Солов'їв солодкі трелі,
Що, розбуджені весною,
Розливались наді мною
І десь далі, стороною,
Вирували над горою
Й за горою за крутою...
Все життя тепер зі мною.

Як люблю я гай осичий —
В колі тінному обличчя
Я уздрів, побачив — сонце!
І здалося мені — сон це. —
То ж була дівчисько-юнка!
Забриніла вербна струнка,
Й заховалась краля в'юнко...

О печалей страдні трунки,
Серць невладнані стосунки,
Ви лишили образ юнки.

Як люблю я гай осичий,
Там не раз було й не двічі
Ми збиралися у коло
Всім безвусим комсомолом —
Питань сотню вирішали
Найважливіших, здавалосьь,
Й, мов пташата, вилітали,
З гнізд отецьких вирушали
В світ широкий, в сині далі,
Та все далі, та все далі...

Як люблю я шум осичий —
Вічно в юність мене кличе,
Давнім спомином дарує...
Аж в душі вогнем вирує...
Не мені його забути —
Та чи й треба, добрі люди,—
Пісню першу всюди чути!
Вічно в юність вона кличе —
Як люблю я гай осичий!

* *
*

Як було шістнадцять їй,
А мені сімнадцять,
Стрілись ми на стежці тій,
Що лягла по кладці.

Стрілись... Тут би й розійтись.
Ні ж,— даремна й гадка,—
Хто вузькі збива мости —
У дві дошки кладка?

І зустрілись ми якраз
На отій стежині,
І спинилися ж якраз
Ой на мостовині...

Та вже й ні, не розійшлись.
Над стрімким потічком
Стоїмо ми, обнялись.
Вже зайшла і нічка.

1958

* *
*

Трішки задумана,
    трішки замріяна,
        зморена трішки —
Дивишся, дивишся в даль, де
                                    завіяно

Хмар неогребні острішки.
Що ти там бачиш,
    брови розвівши,
Що ти там чуєш,
    мов зацікавивши?
Прошу тебе, похвалисьь.
Ми ще там будем колисьь.

Ми ще там будем колисьь.
Не журисьь.

1958

* *

*

Конвалії орільські —
Любесенькі разки
Мої.

Не раз — о, скільки! —
Про вас — думки, думки...
Дивлюсь і зараз — мрія —
Ви не реальний цвіт,
Ви тема про Марію,
Ви згадка давніх літ,
Ви спалене писання,
Що раз приснилось сном
На полум'ї кохання
Колись давно, давно.
Конвалії орільські —
Цвіт марень і надій,—
Я бачив ваші слізки,
Пригадую, тоді...

Ви — мабуть, вже ніколи,
Такі мої, до болю,
Не з'явитесь в житті.

1957

* * *

✽

Останні ласкаві проталини снігу,
Берізки похилої жура над ним.—
Ще б трішки радіти,
ще б трішки весніти,
А там уже й літо, і жито,
і спека, і дим...

Останні насотані сонцем жоржини,
І гомін громів над солодкістю літ.—
Той цвіт та ще б пити,
пожити б, пожити,
Бо там уже й осінь, і просинь
холодна, як лід.

Останне у полум'ї осені листя
Тремтінням жагуче, болінням живе...
Ще б нести й донести
набуте і чисте,
А там уже й хвища —
хай рве і реве.

1957

*   *
*
*

Десь далеко з-за діброви
лине «кру!»
Десь там з сонцем перемова
серця струн.
За хмариною хмарина
в вишині,
Пропливають лебедині
сон-пісні.
Ви про що, про віщо, друзі,
журу-гру,
В замороженому лузі —
«кру!»
...Летимо за сині хвилі
в дальній край,
Несемо на білих крилах
згадку-май.
Несемо на білих крилах
за моря,
Не розгубим все, що миле,
на вітрах.
Не упустимо у море,
в глибину —
Пронесем через простори
й чужину.
Щоб нас спомин, серцю милий,
вічно брав,
Щоб додому наші крила
поривав...

Де тумани даль колише —
небокрай
Хай нам серце наше тіше
згадка-май.
За хмариною хмарина
в вишині.
Замовкають лебедині
сон-пісні.
І востаннє з-за діброви
тане «кру!»
Десь осіння перемова
синіх струн.

1956

НА ПЛОЩІ ПІСЛЯ КАРНАВАЛУ

Там, де молодість буяла,
Спить мовчання, ходить тиша —
Хори буйні карнавалу
Даль піснями не колишуть.
Де ти, де ти, що стрічав я
В білоруському уборі? —
Як зспівалися дівчата
У однім чудовім хорі!
Молодую молодому,
Ні, не можна не уздріти,
Та і ще хоч би і тому,
Що одна у цілім світі!
Більш другої і не може
Отакої в світі бути,
Не тому, що всі несхожі,
Всі як є на світі люди,
А тому... та що й казати —
Хіба хто про те питає,
Що віддавна мусить знати?
А не зна ще, так узнає.
...Площі зціплене мовчання.
Не лунають дивні хори.
Де ти, та, що зустрівав я
В білоруському уборі?

1956

* *
*

Поскоріш поспіши, приїди,
Доки листя в лісах не опало.
Як горять, пламеніють листи...
Карнавали дерев, карнавали...

В мовчазному буянні гаї.
Їм ні крику, ні сміху не треба —
Тільки тихі шептання твої,
Тільки тихі шептання мої...
І таке ж зачудоване небо.
І таке ж, як колись,
  зачудоване
  небо.

1956

⋆

*

На зламі літа і зими
Багаття осінь розпалила,
Гаї у полум'ї, а ми —
Куди лишень дівати силу!..
Ми комсомол, ми юнаки,
Нас кличе юність і роздоли.
Одні — за діло, за станки,
А другі — йдуть в широке поле
І, за чепіги взявшись, так
Кладуть в безмежжя свіжі ріллі..
І кожен, юнка і юнак,
Радіють тим, що, бач, при ділі.
І кожен думкою стремить
Уміль і знань в труді набути —
Дорога ж в світ яка лежить!..
І треба йти з надбанням в люди!
А осінь вогнищем пала,
Красою листопада..
І вся земля, уся земля —
Вогонь, жага, принада.

1956

*   *
*
*

Під вогнем метелиць,
в білих снах снігів,
Шлях-доріжка стелиться
для моїх підків.

Цокотять по бруку,
шелестять в пісках.
Ще ж іти і луками,
ще й кресать в горах.

Видиться безмежжя —
вітер, даль, зима...
Та не скоро скрешуться —
зносу їм нема.

1957

ЗЕРНО ЯЧМІННЕЄ

Чи те́ я бачив, чи не те,
Але я бачив те, що бачив...
Воно просте, не золоте
(І ря́ба справді кудкудаче).
Я вгледі́в істини зерно́
Ячміннеє — і теж не з злота,
Я бачив, ся́лось воно —
Простісінька робота.
Його на шию не чіпля
Пофарблена кокетка,
За ним по місту не ширя
Засмучена брюнетка.
Перлинка та життям жива —
Посій — вона і сходить,
Проллеться хмарка дощова
І — врожаями родить!
Добра дає для всіх, як є,
Нікому не шкодує —
Той кашу їсть, той пиво п'є,
Та й цап не голодує.
— Любися й ти в отім зерні,
Кохайсь, — чи не казали!
І стала мудрість та мені
Основою й началом.
Йї люблю, як сіється воно
Із рук моїх — о весно! —
Моє ячміннеє зерно
Живим життям чудесне.

СОЛОДКА ВОДИЦЯ

Бігла доріжка вузька з села
Аж до комбайна, де нива...
Галя водицю холодну несла
Таткові — спека жахлива!

На ж тобі — ямка, ну де і взялась!—
Галя спіткнулася, впала.
— Тату, татуню, вода розлилась...
Геть у горнятку не стало.

Встала Галинка, у руки взяла
Горщикок — плаче ж, ой плаче!
Скільки тих слізок вона пролила,
Вже і доріжки не бачить.

Тільки ж, як глянула у горщенья —
Що б це?.. Водиці по вінця!
Миттю до татка: — Батеньку, на...
Свіжа, свіжуня-водиця.

Татко напився та й хвалить її:
— Дуже солодка водичка.
Тільки чому це, Галюсю, твої
Очки немовби кринички?

1958

МУРАШИНА ХИЖКА

Паморозь на вікнах,
Сонце на квітках,
І дороги дальні
В хмарах, у вінках...
Ой, любив ще змалку,
За дитячих літ,
Ухопить скакалку
І гайнуть у світ.
На коні баскому,
Коні вороному,
І летіть, летіти
Із рідного дому.
А внизу то ріки,
То гаї дубові,
Й каже було вітер:
— Скинь, коню, підкови.—
Й кажуть було хмари:
— Тут підків не треба,
Легко треба плинуть
В голубому небі.—
...Слухаю хмаринок,
Підківки торкаю
І коню баскому
На льоту скидаю.
Й справді, кінь так легко
Йде по небовиду —
Не толочать світлих
Променів копита.
І хмарок не топчуть

(Вухналі теж вийняв),
Летимо в багряне,
Потім в сине-сине.
...Тільки ж, що там сталось
На спаді крутому?
Ледь краплинка мріє,
Не достати й грому.
Чи плачі, чи смутки
Там якись в долині —
Стій, спинися, коню,
Тужить там людина,
А чи мурашина?..
Чує мое серце
Щось недобре в тому.
Смичу за вудила:
Повертай додому!
Коник мій слухняний:
Раз і два — в долині.
Справді лихо сталось —
Що ж бо за причина?
Як скидав підкови —
Із-за хмар летіли,
І одна залізна
Хижку розломила,
Хижку мурашині.
А вона ж трудилась!
Лихая година
Де ж бо й нагодилась...
Стислося дитяче
Мое серце з того —
Бідная мурашко,
Це ж моя дорога!
Чом же не подумав,
Летівши із дому
На коні баскому,

Коні вороному,
Що лечу я в хмарах,
А внизу громада
Сіє, косить, віє,
І оре, і садить.
Може, вгорі й легко
Без підків літати,
Та про низ не треба
Було забувати.
З того часу й досі
Згадую дорогу,
І коня баского,
Коня вороного,
Залізні підкови,
Хмари і долину,
І в долині хижку,
Хижку мурашину.

1957

* *
*

Падіння жолудя лунке,
Весною — квітки проріст —
Життя надійне і стрімке
Переступає кволість.
Його невтишена хода
Не знала ще зупинки,
Його освячено в плодах,
В натужних родах жінки.
Воно круте буває й зле,
Але і тим хороше,
Бо так стряса тебе й бере,
Що аж проймають дрожі.
З сердець вогонь видобува
На заміри щоденні —
Хіба те можна називать
«Проста, гірка буденність»?

Люби його, життя стрімке —
Твою священну повість.
...Падіння жолудя дзвінке,
Весною — квітки проріст.

1959

*   *
*
*

Співав я пісню солов'ю,
А він собі й без мене
Свою наспівував, свою
В шатрах весни зелених.

Моя, скажу: сухий папір,—
Як не трудивсь до ночі.
А соловейко, ти повір,
Аж серце мені точить.

Оце й тобі цю річ мою
Я поведу — на вухо:
Не заважай ти солов'ю,
Святішим буде — слухай.

1958

* *
*

Я радий, дуже радий,
Але й не зовсім, ні,
Бо, мабуть, старуватий,
І щось болить мені.
Яких бісів у пельку
Йому боліти ще! —
Люблю топтати земельку,
Ходити під дощем —
У сквири, в люту хвищу;
У сніговицю й млу,
Хай дощ мене переїще,
А я їти люблю.
Дорогою грузькою
Чи й стежечкою десь,
В гаю, поза горою, —
Горою, так горою!
Хоч блискавка там — кресь!
Іду — а грім в сухину
Дубову рраз... і раз!..
Немовби гатить в спину,
Штовхає зла напасть.

Та то тільки масажі,
Вціліла б голова!
Люблю, як чорт у сажі
Ляка тебе, бува.
Люблю негоди, броди,
О люди, як люблю

Всі порухи природи,
Пунктир зелений — сходи,
Зволочену ріллю.

Невже коли ще буде —
Очей згорять вогні?..
Й без мене все це буде
Зимою й повесні.
А як же тоді буде,
Скажіть мені ви, люди,
Скажіть, скажіть мені?!

1959

* *
*

Буває, себе запроториш в нікчеми
(Як висновок критики чи самокритики),
І врозтіч всі кинуться — образи, теми,
Немовби з машини посиплються
гвинтики.

Бува, пересолиш: навіщо я здався,
Піввіку в громаді, а толку якого?
Қоли б було знати, ніколи б не брався
До справи такої,
до діла трудного.

Але ці хвилини (щоправда, частенько,
Бува, набігають) ти розумом зважиш...
А серце забилося, а серденько тенька,
Хіба те кому і розкажеш!

Та це воно й добре, отак воно й треба,—
Бо що за людина без мет, без сумління?
Такі, може, й варті для вічного неба,
Але не для щастя мого покоління.

1958

* *
*

Це буде високо й далеко
Від матіоли, від землі.
Який там буде весен клекіт,
Чи йтимуть в кроквах журавлі?
Які там будуть зміни року —
Весна, чи осінь, чи зима?
Коли б поглянути хоч оком,
Який там сніг, який туман...
Які закони, дні незвичні
На мене злинуть з небуття,
Куди я здам свої ліричні,
Свої гарячі почуття?
І з чим прощатись доведеться
За неоземлених умов,
Коли пульсує в токах серця
Занесена людська кров?
...Де, певне, все, як є, до краю
Не так там буде і не те,
І навіть вишенька, я знаю,
Чи схоже щось не процвіте.
Але в одне я вірю твердо,
Живе свідомість ця в мені,
Що сни там сниться будуть вперто
Тільки тутешні, лиш земні.
Тяжіння сили не поборе
Закон Галактик, ні того,
Чим зарядив у дні суворі
Людські серця земний вогонь.

1958

*   *
*
*

Земля моя, чорноземля,
Любив тебе ой як!
Чи ти лежала в озимах,
В імлі осінніх мряк.
Чи ти вбиралась колосом,
О пишна, під вінок!
Чи і тоді, як колесом
Бог воєн тебе товк.
Тільки тоді не звичною
Любов'ю я любив —
Ні-ні, не романтичною,
Не тою предковічною
Чи, скажем, пересічною,—
Тобою весь я жив.

Любив.

1958

* * *

*

Віком Жовтневі ровесна,
Україно ти моя,
Я хотів би — вічні весни,
Спів досвітній солов'я
Щоб цвіли, не осипались
У твоїх, моїх гаях.

Я хотів би долі, долі
Золотої золотій,
Як отець і мати доні
Хочуть щастя, хочуть їй.
Я хотів би, та не тільки
Одинокій і самій.

Я хотів би супокою
Всій планеті, всій землі,
Та щоб квіти, а не зброя
Вічно множились в числі,
Щоб зійшли з-під сонця млою
Сили воен, сили злі.

І в красі майбутніх весен,
Не у горі, не в боях,
Щоб жили життям чудесним,
Я хотів би, рідна, я,
Віком Жовтневі ровесна,
Україно ти моя.

1959

* *
*

Раз приснився сон мені:
я на чужині.
І приснився мені сон:
б'є мене вогонь.
Та ще лютий, ще який —
смертний, фронтовий!
Гострі кулі впереміш,
і багнета ніж,
І невщухлий рев гармат —
по мені снаряд...

Ще приснився сон мені:
бій подаленів...
Затишає смертний бій
у долині тій,
Де стікає густо кров
по траві в Дніпро
Й догорають ватри рани
саме на світанні.

Ще один приснився сон:
...сонце до вікон!
Що несуть мене з долини,
ні, не в домовині!
В ранах, болях в лазарет —
тільки не на смерть!
Пахне тирсою рілля.
Сестри іздала.

Й чую «гулі» голубів...
Солов'їний спів.
Гомін хвиль мого Дніпра...

Рідний край.

1959

В ДРЕЗДЕНСЬКІЙ ГАЛЕРЕЇ

Рембрандт, Джорджоне, Рафаель...
Творіння дивні над віками.
...І я згадав твою шинель,
Пробиту кулями й дощами.
Ту саму сіру і в пилу,
В слідах осінньої багнюки,
Ту, що з-під неї в ковилу
Було виймали серце круки...
А полк ішов — вперед, вперед!
Солдати йшли — окопи, доти...
І скрізь в боях солдатська смерть
Була звичайним епізодом.

Шинель твою я тут згадав.
Було в ній холодно і жарко.
Та хто її тільки не ждав? —
З побожністю стара болгарка
Вітала стомлених солдат
Із-за дунайських виднокругів,
В тіснинах Альп лунало «брат!»
І потиск рук... І крик з-за ґрат
До визволителя і друга.
В концентраційних таборах
Світилось мертвим воскресіння,
І тьми розвіювала прах
Шоломів, ген, зоря промінна.
Ти врятував з розвалля скель
Від передсмертної наруги —
...Рембрандт, Джорджоне, Рафаель...

Кому життя дається вдруге!
За Ельби даль, в чужім краю,
Ти йшов в безсмертя над віками.
...І я згадав шинель твою,
Пробиту кулями й дощами.

1959

ПРО МЕХТОДІЯ-СОЛДАТА

Ішов Мехтодій на війну
За край з нападниками битися;
Лишив дитя, лишив жону,
Стареньку матір-удовицю.
І все лишив, що рідним звав,—
Красу ріллі і полиск плуга...
Була весна, прийшла весна,
Та розцвіли кукіль, наруга.
Плоди труда з отецьких меж
Не той бере, хто вік трудився...
І ти, Мехтодію, умреш
Тільки тому, що тут родився.
Прийшла фашистська душа,
Під косу все навпіл стинає.
Комусь своя, а нам чужа —
Холодна, миршава і злая.
Ніхто Мехтодію не дав
Ні краплі зла, ні злого серця;
В житті він більше жартував
Й себе до того додавав,
Як те в кумпанії й ведеться.
Аж тут така напасть на край!..
І ось солдат Мехтодій в полі.
Що він побачив там — нехай
Того не зна ніхто й ніколи.
І закипіло у душі,
в душі і в серці селянина,
І що, поете, не кажи,
Як не пиши, що не пиши,

Того не буде й половини,
Що в груди спеклі уп'ялось
Незагасимим буревієм
І розлилося, запеклось,
Вогнем посіялось і — сіє...
...І сіє, сіє, посіва
Свинцем із автоматів,
Аж шелестить суха трава —
Рядном вкриває гадів.
Іде Мехтодій-посівач —
Пощади, ні, не буде!
А зайді що ж — хоч сядь та й плач,—
Нагонять звідусюди.
Вже ось і Київ, й Львів в путі...
Дійшов Мехтодій до Берліна!
І одлягло лише тоді
В душі і в серці селянина.
Ніхто Мехтодію не дав
Ні краплі зла, ні злого серця,
В житті він більше жартував,
Й себе до того додавав,
Як те в кумпанії й ведеться.

1958

МОНОЛОГ

Ми одбивали всі навали
всіх орд і хижих, і чужих;
ми на степах цих воювали
для долі всіх, для щастя всіх.
Нас хмари чорні укривали
у дні страшні кривавих лих;
бувало, й ночі заступали
дороги нам до зір ясних,
та ми єдинства світлом брали,
і дух єдинства переміг!
Плече ми друга відчували
на всіх перетинах доріг,
і хоч стіна холодних криг
всі небовиди заступала,
та ми не впали, йшли, вставали
й життя, як треба, віддавали
для долі всіх, для щастя всіх.
Так будьмо ж, будемо й надалі
міцні, як криця у бою,—
нам розкривають барвні далі
шляхів усіх красу свою...

1958

ПРО ЗУСТРІЧ ІЗ СМЕРТЮ

Оповідання партизана

...Це під Білою Церквою,
Де село Сухоліси,
Та й зустрів я там смерть свою
В партизанському лісі.
Оточили карателі
У три пояси, густо,
З дуба жолуді падали,
Наче бджоли в капусту.
Ні пройти, ні пробитися,
Вийти теж ні, несила,
Чим тут, скажем, хвалитися,
Тільки гріб та могила.
Притаївсь я, прищулився,
«Акі тать»,— собі мовив.
— Відпочинем,— почулося,—
Потім знову за лови...—
Ти дивися — відстрочкою
Мені пахне сьогодні.
Визираю з ярочка я,
А їх, ненько, з три сотні!
І всі стерви з жадобою
Ловлять, бач, партизана.
Ох, узяв би на жорна я
Тебе, гниддя погане!..
Але ж бачиш, що сталося
Отаке мені вперше!
Отаке й не гадалося,

Мовби рак той у верші.
Та роздумувать ніколи,
Десь там ждуть мене хлопці;
Не сидіти ж до віхоли
У оцій ополонці.
І хоч пахне вже рутою,
Але ж діяти мушу —
Трусонуть би, мов грушу ту,
Щоб посипались душі!..
Як на те, саме хмарою
Перетягує небо —
Десь погримує... вдари є!
Оцього мені й треба.
Громе, громе, йди силою!
Блискавице лупата!
Ти, негодонько з сквиною,
Партизанові мати.
Громе, громе, бий силою,
Блискавице лупата! —
Підберуся, підцілю я,
Ще ж у мене граната!
А як третя осяяла,
Не діждались і грому...
З дуба жолуді падали,
Коли йшов я додому.
Як ішов я до рідного
Партизанського дому,
Стало ясно та видно,
Ані хмарки, ні грому.
Отаке було — смерть свою
Обдурив я у лісі.
...Це під Білою Церквою,
Де село Сухоліси.

* *

*

Білий колір. Білий цвіт.
Ткане чи прошите?
Глянув пильно. Що це? Зблід.
Жите, пережите.

Дня останнього узор.
Потім допит. Муки...

Звірі. Мури. Коридор...
Відрубали руки.

Це й усе. Німий одвіт.
Кривцею залито.
Білий колір. Білий цвіт...
Ткане чи прошите?..

1958

* *
*

Їх розстріляли на мосту,
Шість чорнооких юнок...
З шести — ніхто і не чекав
У ката на рятунок.

Дніпро-Славута клекотав.
В його грозі суворій
Зринала пісня молодим
Та ранки неозорі.

І сонце встало. Зникла мла —
Лихого, злого трунок.
...А в леті вічності живуть
Шість чорнооких юнок.

1959

ЧЕРВОНА ХУСТИНА

Далекого, давнього згадка —
Цвіт перших, цвіт ранніх надій.
Хустино мала делегатки,
Тебе пам'ятаю. Тоді

Горіла ти маковим цвітом,
Червоного стягу вогнем...
Кругом лютували бандити,
Розруха, важке було літо,
Та знали — вперед ми ідем!

Бої затихаючі в далях
І труднощі перших навчань —
За книжку тоді ми сідали
На заклик вождя Ілліча.

І ти червоніла, хустино,
У першому класі тоді,
І ти на заводі незмінно
У колі цвіла молодім.

На зборах цвіла ти юнацьких,
По селах твій цвіт майорів,
На з'їздах жінок — делегатський
В тім цвіті був перший порив.

Незборено йшла комуністка
За щастя всіх сестер в бої.
Червона хустина вогниста —
Мов бачу і зараз її.

1959

КОМСОМОЛЬСЬКИЙ ЛІС

В крилаті обійми я входив—у ліс.
Шуміла дубина вершинами віт.
І шум мене той в давнину переніс,
У далеч засинену буряних літ.

Давно це, давно це, сказати б, було,
А ледь доторкнешся — і вже ожило!
Немов найдорожче ти з серця креснув,
Що зблискує раптом в двадцятку весну.
...Загін комсомольців ішов на Махна —
А в світі під сонцем така глибина!
І квітів віночки, і яблунь розцвіт,
І кожному з юних—ну, скільки там літ!..
Коли б не рушниці, не скатка, штики,
Хто б думав, що воїни ті юнаки?
І зоряні ночі, і в райдугах дні,
Та інші заспівують хлопці пісні —
За чорною смугою дальніх дібров
Пожежі у небо, і рани, і кров...
Селян неможлих там «батько»

скоря —
Шаблями аж свище, проклятий,
в вітрах.
Спішіть, комсомольці, за Ворсклу
спішіть —
Жита він толочить — гуляє бандит.
І йдуть комсомольці, всяк дума своє,—
Відсталих немає, хоч зморені є..
Ось видно: вже стелить над селами дим,

Ось пострілів чути прокочує грім,
І сльози, й прокльони, і линуть плачі,
І грози облогою, мовби вночі...
Та раптом, як вихор, навколо знялось,
І радістю з поля війнуло в село —
Ударив по ворогу юних загін,
Ще ворог шаліє, та губиться він...
Сам «батько» — в тачанку, на коні —
«синки».

Бач, кляті, не звикли на стрічі такі!

Я згадую щастя, що квітло в садах,
В ті радісні миті по наших краях,
І знову нам—сонце, і знову нам—день
І дзвін комсомольських вогнистих
пісень!..

Та ворог підступний від люті чорнів.
Якось він із наших п'ятьох захопив
Безстрашних коммольців, хоробрих
завжди, —
Пішли й не вернулись. Згубились
сліди...

Ми як не шукали, тужили — нема,
Ми де не питали навколо — дарма...
Тим часом страшного коша отаман
Свій лютої помсти надумував план.
У колі галявин, під тінню дубів
Він суд і розправу чинить приступив.
— Ага, комсомольці!.. Рости вам,
цвісти...

Ведіть їх,— велів він,— до мене сюди.—
Глумливо дивився в обличчя ясні,
Скривавлені, в ранах, але не сумні.
І злив іще дужче бандита їх вид:

— Край смерті, а горді...—

Й здригнувся бандит.

Стояли. Їх п'ять. Як орли юнаки.

А поруч на взліссі у шумах дубки...

— Ну що ж, небагато «комунії» —

п'ять.

Не буду я вас ні рубать, ні стрілять.

Немає в вас віри — до неї й не гну,

Немає хреста в вас — я вас розіпну...—

...І ось лиш по знаку, лиш помах руки,

Й махновці схиляють дебелі дубки,

Дубки ж, мов навмисне, не гнуться ніяк,

Рости б їм до тисячі вгору отак,

Та гнуть їх, згинають бандити гуртом,

Аж стогне узлісся, шумує кругом...

Ось вже й нахилили. І стали в'язать

Своїх полонених, поставлених в'язь,

Отак, між дубків молодих, по дному —

Управні катюги у ділі свому.

І от вже команда катівська — почать!

Та раптом, як грім той:—За владу Рад!..

Заа влааадуу!..— котилось крізь віти

дібров,

Як з серця юнацького бризнула кров.

То мить лиш, хвилина... Бандит аж

сп'янів,

Що п'ять комсомольців так хвацько убив.

А грім не втихав — і лунав, і лунав,

Він піснею слави котився, співав,

Від дуба до дуба, в березі шумів,

В гаю в горобині відлунював спів...

То все тих коммольців клич множивсь

стократ —

На страх всім злодюгам.

— За владу Рад!..—

Давно те, давно те, сказати б, було,
А ледь доторкнувся — і вже ожило...
Немов найдорожче те з серця скресав,
Бо друзів найближчих своїх ізгадав..

Я ліс той навідав — ні х т о т а м н е
в м е р,
А звать комсомольським його і тепер.

1959

КОМСОМОЛЬСЬКІ ШАХТИ

По донецьких горбах і долинах
Даль в тремтінні ясному зірок...
Комсомольців твоїх, Україно,
То сія золотавий вінок.

Закарпаття сини, подоляни,
Із полтавських осель юнаки.
Із херсонцями в праці, в змаганні
Зустрічалися пізно і рано —
Даленіли й гукали гудки.

А ще хлопці з самої Волині,
З буковинських гірських полонин,
Де простори далекі і сині,
Від черкаських, одеських долин...

Кожен пісню приніс, і горіння,
І любов до землі і труда —
І прийшло, і далось уміння,
Що вінчає і красить літа.

Комсомольські озорені шахти,
Голубі, немов сталь, вечори!..
І кохання юнацького вахта
Незабутньої вічно пори.

Скільки серця і юної сили!
Наче промені сонця горять
В незліченному плині вугілля,
Що іде і іде на-гора!..

Що немовби далеко рікою
Чорних струмів огонь розлива,
І співає, співа молоді
Комсомольської пісні співа.

То сини твої, дочки, Україно,
Заплели золотавий вінок.
...По донецьких горбах і долинах
Даль в тремтінні ясному зірок.

1958

СОРОК

В скресанні променів Зорі
Встають величні Октябрі —
І йдуть, і йдуть богатирі.

Їх сорок в латах — сорок літ,
Зламавши ґрати, стерши гніт,
Дивують сонцем цілий світ.

Ось рік сімнадцятий, суворий,
Що грізним пострілом «Аврори»
Поклав початок неозорій

В комуністичний новий вік.—
І вісімнадцятий, наш рік,
Його продовжив битов лік.

Панів не танула осада —
По дев'ятнадцятому в лати
Ворожі лучили гармати.

Й тоді, як йшла гроза кривава
На сили юної Держави,—
Двадцятий бився, бивсь на славу!

Червоні витязі свободи,
Могутні подвигом Народу,
Несли геройства честь і вроду

В ділах і в поривах високих
Вперед і далі —
                    рік за роком —
Крицевим богатирським кроком.

Всі сорок мужніх, сорок літ —
Трудів і звершень наших цвіт.
Скоряли Правдою лиш світ.

І Леніна немерклий заповіт
Горить всевидною зорею
Над нашим щастям, над Землею.

1957

В ГУБПАРТШКОЛІ. 1920 РІК

Вони навчались в губпартшколі,
Прибувши з дальнього села.
Ще не доводилось ніколи
Сидіть за партою.

Жила

Щорік Мар'яна у злигоднях,
Із дня у день по куркулях...
І ось розвиднілось —

сьогодні

Радвлада у село прийшла,

І перші збори, перше слово,
Надії, марення і труд,
І спільні справи, спільна мова
І під зоревим світлом путь.

А серце подруги Тетяни
Хіба не б'ється мовби птах:
Бійцем червоним став коханий —
Дрижить хай Врангель у степах!

...Тепер і жінка має право —
Не ті часи, не та пора —
Міцніє ленінська Держава,
Старому ж смерть, старе вмира.

Лікнепи, школи, товариство —
Хай вража скаженіє рать!
В союзі йдуть село і місто —
Синів труда не роз'єднать.

Очам небачене відкрилось
У даль крізь хмари грозові...
І ось за книгою зустрілись
Дві подруги, батрачки дві.

Їм не доводилось ніколи
Сидіть за партою. Діла!
...Вони навчались в губпартшколі,
Прибувши з дальнього села.

1958

МОЯ УКРАЇНА

Нащо б і згадувать минуле —
Гори і сьй, майбутнє, нам!
Годину лих чи ми забули,
Та й пам'ять хай вже не зрина

Про те, як, рідная, в руїнах
Лежала ти, повита злом.
Роздерта панством на частини —
Навіть і слово Україна
Віки кайданником було.

Як не співати, не радіти
Щасливій доленьці твоїй,
Неначе квітці серед квітів,
Що тільки й стала молодіти
В сім'ї і вольній, і новій.

Моя Вкраїно зеленава,
Моя Вкраїно золота —
Донбас, і Київ, і Полтава
Уже не ті, і ти не та.

Уся од краю і до краю —
Куди не кинь, куди не глянь! —
Сади і ниви осяваєш
Вогнем заводів і світань.

В вінках чудових барвінкових,
Це ти — написана еси! —

Уся в піднесенні, в будовах
Красуня дивної краси.

Вже сорок років — і весною
Співають-дзвонять солов'ї!
У дружнім з'єднанні з тобою
Навколо посестри твої.

А та, одна із них — Росія,—
Що всім найстаршая сестра,
Була і єсть твоя надія,
Мов сплеск найперший той Дніпра,

Мов сила витоків криничних
З глибин російської землі...
І йдуть в рядах комуністичних
Життя нового ковалі!

Світ по-новому і в новее
За гори лине і моря,
Бо квітнуть ленінські ідеї
Немерклим сяйвом Октября.

Благословенна путь вогниста —
Народів збратаних мета
Ї твоя дорога промениста,
Моя Україно золота.

СПІВЦЮ Й СОЛДАТУ

А. В. Головку

(На день шістдесятиріччя)

Ми у походах сорок літ,
І сорок зим, і сорок весен...
І всі, що йшли в незнаний світ,
Великим звершенням ровесні.

І ти, наш друже, в боротьбі
Писав сторінку літ чудових.—
З-під сонця віяли тобі
Вітри ворсклянські й задніпрові.

І та полтавська далина,
Що вічно мовить мову серця,
В твоїх відбилася піснях —
По нивах тиха... Люта в герці.

Від шаблі в тебе до пера
Були логічні переходи,
Бо ти бажав лише добра
Революційному народу.

Його, в класовій боротьбі,
Ти бачив долю у майбутті
І тому визнав лиш двобій,
На смерть двобій, що — груди
в груди.

Й рука не зрадила бійцю,
Й громи не стихили запалу;
А пісня — пісня лиш співцю
В походах сили додавала.

Нам поталанило в путі —
Хіба ж такі зросли в нас сили!
Що нам і гори ті круті,
Коли нас Партія водила!

Узяв співець її труди
(Бо ж найдорожче те солдату!),
Щоб в главах книги золотих
Життя з любов'ю оспівати.

Хай прийдуть нові піснярі,
Хай юним йдеться і таланить,
Хай в струни пісню кобзарі
Ніколи брать не перестануть.

Та в струнах тих нехай бринить
Хвала солдатському походу,
Тому, хто славно вмів творить,
З джерел вогненних силу пить,
З народом жити й для народу.

КОМУНІСТОВІ УКРАЇНИ

Степи безмежнії, долини,
Троянд і райдуг любий цвіт...
Крізь даль пісенну України
Твої співаю сорок літ.

Я не питаю, бо я знаю,
Яких несеш ти прагнень зміст
На всіх дорогах ріднокраю,
Мого народу Комуніст.

Іти з народом —
завжди знав ти,—
Священну істину беріг —
Під стягом ленінської Правди,
Під сяйвом світлої Зорі.

В'язниць здолавши скви-мури,
Ти розтрощив нестерпний лад —
Центральну раду і Петлюру,
Чужинські орди, гетьманат.

Гроза ворожої навали,
Підступні спроби ворогів
Тебе не вбили, не здолали —
Ти ніс у серці правий гнів.

І тим, що пхалися у «рідні»,
Лихіші всім за сарану,
Ти показав як треба, гідно
Дорогу в іншу далину.

Нехай, нехай десь топчуть інші
Стежини блазнів та іуд
Собі, а не когось на гірше —
Такий історії вже суд.

А ти з Вітчизною у далі
Прямуєш в славному труді,
Під дзвін і спів заліза й сталі
Будуєш фабрики, мости...

Ти син землі,
                              ти син народу —
Хай супостата давить злість —
Ти по землі ступаєш гордо —
Ти України комуніст.
Твоя мета — щаслива доля
Народу рідного
                              і всіх —
Братерства стяг, добробут, воля,
Дітей щасливих милий сміх.

Палає стяг в проміннях сходу,
І сонце в днях нових сія.
Ти не один — в труді, в походах
Велика збратана сім'я.

Плече в плече йдуть друзі вірні
За щастя людства у віках,
І твій вогонь у горнах спільних
Горить призивно на вітрах.

Ясним, досвідченим і славним,
Народу відданий увесь,
Ідеш могутнім і незламним
В рядах стальних КПС.

Я славлю путь —
її обрав ти,—
Здіймаючись на крилах ввись,
Під сонцем ленінської Правди,
Землі моєї Комуніст.

1958

ПІД ЖОВТНЕВИМИ ЗНАМЕНАМИ

Під осяйними знаменами
Сонцем Жовтня величавого
Ми проходили зеленими,
Молодими, кучерявими.
У сімнадцятім сімнадцяти
Ще з нас кожен не доточував.
Так і я з моїх п'ятнадцяти
Став у таборі робочому.
Зачудованими ранками
Все, здавалось,— скелі скресано! —
Грозовою «Варшав'янкою»,
Громовою «Марсельзою».
Незборимими походами
Йшли ми в битви з грозівіями.
Бо виходили з народу ми,
З його мріями й надіями.
Гей, з царями та з їх тронами
Не по-чемному прощалися,
І з панами, і з баронами
Таки добре поквиталися.
Хай плече було обтяжене,
Але все ж зручніш з рушницею
Йти і бити орди вражії,
Вимітати вогнем їх, крицею.
Весь вогонь в «Інтернаціоналі» ми
— Гнів рабів акумульовано! —
Із народами повсталими
Пронесли в серцях злютованих.
Пронесли в серцях натхненно ми

Силу, честь і славу Гвардії
Із ім'ям великим Леніна
В дужих лавах його Партії.
Хай же славиться будована
Наша сонячна, любимая,
В битвах, в праці загартована,
Рад Держава незборимая,
Вся завітчана зеленими
Вкрай садами кучерявими
Під осяйними знаменами
Жовтня вічно величавого.

1958

БАЛАДА ПРО ДВОХ ЮНИХ

*Другові перших днів Революції
Іванові Татарцю*

«Мир хатам, прокляття палацам!» —
Здіймалось, котило, гуло...
Було йому тільки сімнадцять,
В сімнадцятім році було.

Він йшов — полковий барабанщик,
Двобою вогонь даленів...
Дорога була на Таращу,
А далі — на Любар, на Львів...

На Дністер виходили коні
І рвалися гривами в тьму...
Суворі гвардійці червоні
Давали махорки йому.

А він не палив ще цигарки,
Оддарював іншим добро.
Кохав він жагуче і палко —
Юнацька скипалася кров.

Любив він без слів, без цілунків
В дорозі, в п'їтьмі, на вітрах
Ту саму, ту сонячну юнку,
Що хвилі сховали Дніпра.

...Не виплила, ні, потонула.
Сестрою ж і другом була.

Чужинська натруена куля
Поцілила в серце здаля.

А хвиля за хвилею котить —
Страждання, бажання і лютя!
Обвітрені в дальніх походах
Солдати, солдати ідуть...

Бої за боями суворі,
І наступи, й відступи знов...
І ніс він заховане горе,
І ніс він пекучу любов.

Й хоч часто у дріб барабанну
Вплітав свою пісню свинець,
Та грав він незмінне і знане —
Двобою початок й кінець.

З турботами літ перебіжних
В походах і в битвах мужнів,
Та в спогадах юних і ніжних
Здіймався й палав його гнів.

Та, видно, судилося впасти —
Світ ясен, а бач — потемнів...
Було сто чотири напасти,
Чорнішу ж він з чорних зустрів.

Три кулі — і впав барабанщик...
Пробитий упав барабан.
Ось тільки б... і місто Тараща.
Ось тільки б... і першість світань.

. . . . .
Салюту три вдари лунали
У неба сполохане дно,

Коли над убитим схилялось
Святе полкове знамено.

Минають за роками роки —
Життя нескоримий закон.
І десь даленіють потоки...
Степи. Буревії. Вогонь...

Хто віда, що жив барабанщик,
Що в битви йшла юнка-сестра?
Що перший десь в землях Таращі,
А друга — в глибинах Дніпра?

Що в час невимовний розстання
За щастя закохано йшли,
Що там десь про вірне кохання
Шепочуть в степах ковили.

На радісних сонячних тризнах
Згадаймо, о друзі, і тих,
Що винесли все для Вітчизни
З палаючих серць молодих.

1958

ЛЮБЛЮ ПОТОКІВ ШУМ ЮНАЦЬКИЙ

Люблю потоків шум юнацький,
Знамен вогні — о, КаеСеМ!
І в тиші труд, і танок хвацький,
І дзвін, і молодість пісень:

Не казка, ні, і не легенда —
Життя буремного літа
У краснодонським монументі,
В поривах творчого труда.

У давніх подвигах воєнних
І в славних задумах нових,
В твоїх досягненнях щоденних,
Окомсомолених твоїх,

Донецькі шахти, плин каналу —
Стремління юності твої
У небокраїв світлі далі,
У дзвін пшениць, у шум гаїв...

Усе, усе мені до серця,
Що прагне в молодість, — люблю!
Люблю, що лине, йде, сміється,
А коли й трудно — не здається, —
Хвалю я піснею, хвалю.

То лиш малими сторінками
Велика книга промовля —
Горять немерклими вогнями
Твої, о юносте, діла!

Вогнями творчого накалу
Буяла ти в усій красі —
Вітчизни шахти збудувала —
Їх надпотужних т р и д ц я т ь
с і м!

Юнацька сило, безумовно,
Ти ще не раз прославиш труд —
Збудуєш ти мартени, домни,
Їх комсомольськими назвуть.

Й коли над світлим небокраєм
У зміни час гудки гудуть —
Ми чуєм їх,
Вкраїна знає,
Синів її то славен труд.

І хай лунає шум юнацький,
Що в даль вогні знамен несе...
І марш колон, і танок хвацький,
І дзвін, і молодість пісень.

1959

ЮНІСТЬ

Заспівана пісня в походах, в боях —
Несходжена юність хороша моя!

Любов і звитяга, в гаях солов'ї
І дні, як калина з росою, твої.
А небо, а небо...

вітчини блакить!

Дорога, як нитка, біжить і біжить...
Ось та, що на ворога нею ти йшов,
Ось та, що на ній перестріла любов,
Ось інша, підбита сухим батіжком,
По ній в осередок спішив ти пішком...
А далі, а далі...

повилась і та,

Що в серці лишилась сама гіркота...

Лежить не одна, пролягла не одна,
То начеб стежина, то вся кам'яна.
І згадок без міри — конем вороним
Вони вилітають крізь марева дим...
Як пісня заспівана в перших боях —
Несходжена юність хороша моя!

Дивлюся в долину — дорога веде.
Там хто між хлібами високими йде?..
Куди він і хто він з своїм рюкзаком —
Геолог безвусий, юнак-агроном?..

Та зайве питання —
то юності крок.

Ось тільки перейдено перший місток,
З долини під гору, де трепет тополь...
Путівка при серці, що дав комсомол!
Що виписав ранку якогось Райком —
«За діло, юначе, чи сам, чи з дружком...»

О, скільки їх звабних,
о, скільки крутих,
Тих перших до щастя бугристих доріг!
До шахт, до заводів й не злічено всіх!
До моря, й за гори, й за хмари в світи,
Ще й вище, між зорі —

о юносте, ти? —

Я заздрю й хвилююсь,

а мовлю: лети!

І чую, навколо все вторить:

щастя!

А небо, а небо — вітчизни блакить!

Вдаль ниткою в'ється дорога, біжить...

То пісня заспівана в перших боях —

Несходжена юність хороша моя.

1958

МОЛОТ І КВІТИ

Молот і квіти.
Любий квіток.
Милих привіти.
Юності крок.

Діло, не діло —
Дім за вуглом.
Всі ми спішили
В наш повітком¹.

Пісня й гвинтівка,
Грози й літа...
Перша путівка —
Шлях у життя.

Спогади давні.
Вітру вогонь.
Єдність незламна
Наших колон.

Доброго гарту
Сила, краса.
Ленінській партії
Відданість вся.

Червень, 1959 р.

---

¹ Повітком — повітовий (районний) комітет
Комсомолу.

БОЙОВИЙ ЗАГІН

Даль минувшини імлиста,
Юних днів далінь.
Комсомольці, комуністи —
Бойовий загін.

Прапор зорями ушитий.
Прапор — серця кров,
Будеш вічно пломеніти
Ти над нами
                            і шуміти,
Як шумить Дніпро.

Шаблі гострої удари —
Павка на коні!
Чорні хмари, чорні хмари,
Сонце вдалині...

Смерть зеленим зграям, білим,
Хижим ворогам! —
Круч скривавлених Трипілля
Не забути нам.

Вогнезорий, малиновий,
Сяй прийдешнім дням,
Прапор юні, пурпуровий,
З Леніна ім'ям.

Вогнезорий, малиновий,
Ти гори, гори!

Нас веди — завжди готові! —
В сонце і вітри.

Наші шахти і заводи —
Юності літа;
Комсомолії походи —
Пісня золота.

Даль шляхів майбутніх млиста,
Юних днів далінь...
Комсомольців, комуністів
Бойовий загін.

1959

МОЄІ ЮНІ ДАЛЬНЯ ДАЛЬ

Моєї юні дальня даль,
Мого кохання радість, жаль...
Вага — рушниченька моя
І поклик з гаю солов'я.
Усі у ногу, всі в строю,
Усіх геть-чисто пізнаю,
Але найменшого найбільш,
Але найстаршого найдужч —
Бо менший був як гострий ніж,
Найстарший — в серці невмирущ!
Найстарший вів вперед усіх,
Вогонь беріг і юнь беріг,
Найстарший кулі відхиляв
Від наших серць, від наших лав,
Найстарший долю готував
Всім наймолодшим молодим,
Усім прийдешнім, всім живим.

Але ж буває так — вогонь!
І збило кулею його.
І впав досвідчений, упав
На чисте лоно ранніх трав,
І перший грім співав, співав
Печальний реквієм над ним...
І кожна квітка польова
Вогнем осяялась ясним,
І запалали вдалині,
Як жар, як цвіт,
вогні, вогні...

І не погасли, ні, вони,—
Де степ кривавився в боях,
Простерлось місто все в огнях —
Його орлиний бачу лет...
І все вперед, усе вперед —
І спалах крил, і вітру сталь —
Моєї юні дальня даль.

1959

ПОКЛИКАНА ЖОВТНЕМ ДО БОЮ...

Покликана Жовтнем до бою
З кварталів задимлених юнь —
З тобою, завжди із тобою
Йти б в молодому строю.

І свята вогнисті, і будні —
Весни неповторної дні —
Вели у манливе майбутнє
Під майва бентежних вогнів.
Від круч легендарних Трипілля
До далей крутих цілини
Ставали на подвиги сміло
Вітчизни моєї сини.

Обагрені ленінським стягом
Нездоланих юні ряди —
Гастелло і Люби відвага,
Олега вогонь молодий.

Омріяний прапор Комуни
Під сонце шумить крізь літа...

Це ти, комсомолія юна,
Це ти, наша спілка труда.

Згадаються ріки, і гори,
І спалахи хмар грозових,
І похід тривожних, суворих,
Озорених років твоїх.

Для юності — мало півсвіта,
Для радостей юності — світ!
О, як тим горінням не жити,
О, як тих вогнів не любить!

З тобою, завжди із тобою
Іти б в молодому строю,
Покликана Жовтнем до бою
З кварталів задимлених юнь.

1959

ПЕРЕЛІК ЛІТ, СУВОРИХ, ДАВНІХ

Вже нашій Спідці сорок років —
О пісне — юнь моя, моя! —
Поривів пристрасних, високих
Ніколи не забуду я.

Та чи й хотів би я забути,
Не дасться те повік мені —
Крізь даль імлисту Дніпробуду
(В віках живому вічно бути)
Горять і світяться вогні.

І в сяйві зір, і в світлі сонця
Планети щасний рясоцвіт —
Похідна пісня комсомольця
Далеких літ, суворих літ.

І нам згадається Трипілля,
І пил доріг, і кураї...
Зелених банди, банди білих,
І даль походів, грім боїв...

Й незагасиме серце Павки,
Що юність в грози порива,
І юність димної Шулявки,
Подолу юність вогнева.

Її стрічаєм, славно й ніжно,
Ми на цілинних десь степах,
Її ми чуем, як колишню,
В забоях комсомольських шахт.

Крокує юність в Семиріччя —
Яка любов, яка мета!
На славу Партія нас кличе,
Й ділами юнь відповіда.

Знаменні числа й світлі дати
В літопис вписує вона —
Комуністичної бригади
Нові засяють імена.

Перелік літ суворих, давніх
З добою світлою іде —
То йде на подвиг праці славне
Комуни плем'я молоде.

1958

РОКИ, ДАЛЕКОГО РОКИ...

Роки, далекого роки...
Серце пала молоде —
Юність не стишує кроку,
В даль неозору іде.

Квітами вквітчана весно
В сонці, поривах, вітрах,
Юність ти наша чудесна,
Днів незабутніх пора.

Скільки нам прагнути, мріять,
Скільки творити, рости!..
Хай ще гудуть буревії,
Грози й громи шаленіють,
Тільки ж вперед нам іти.

Тільки вперед і до щастя,
Тільки по-юному нам! —
Віримо, вдасться, удасться,
Все, що замріяно, вдасться
Всероботящим рукам.

Рідного краю безмірність,
Весен незвіяний цвіт...
Партії відданість, вірність —
Юні окрилений літ.

Звабні вогні Семиріччя
Кличуть в походи нові,

Партія молодість кличе,
Зве на шляхи вогневі.

Труд, непохитність і вміння —
Все по плечу молодим!
Ленінській правді служіння,
Сонцю ясної мети.

В шахтах, заводах, на полі
Кожен з нас майстер-митець —
Ні, не загасне ніколи
Пломінь коммольських сердець!

Юність не стишує кроку,
В даль неозору іде...
Роки, далекого роки —
Серце палай молоде!

1959

ПАЛАЙ, ЖОВТНЕВИЙ ВОЛІ СТЯГ...

Палай, жовтневий волі стяг,
Гори в віках неопалимо —
Вперед в озорених віках
Народів братнє коло йтиме.

Хай шаленіють вороги
І даллеси трясуться в люті,
Народу творчої снаги
Хоч краплю хто примусить збути?!

Хто спинить оберти Землі,
Хто Сонця сяєва потушить,
Який іще війни палій
На незбориму силу рушить?

До щастя впевнено йдучи,
Сини труда доби нової,
Ланів колгоспних сівачі,
Герої слави трудової

В єдинім спільному ладу
Із шахтарями й ковалями
Труда найліпшими ділами
Долають воєн злу біду
І мають миру корогвами!

...Зеленохвилі вруна нив,
Вогні могутніх шахт і домен
І юних серцем юний спів
На всіх Республіки будовах —

То наших сил нестримний рух,
Мов лет супутника між зорі,
То справжній бій, то людства дух,
Лихому горда непокора.

Реальні плани наших мрій,
Реальність Партії накреслень —
В такий ми кличемо двобій
Світ капіталу, світ старий,—
Ми — сурмачі прийдешніх весен.

Вперед в озорених вінках
Народів братнє коло йтиме...
Палай, жовтневий волі стяг,
Гори в віках неопалимо!

1959

ЧОТИРИ

Під журливою вербою
Нас чотири сумувало —
Той, що був колись з тобою,
Той, що мріяв будь з тобою,
Третій з думкою якоюсь,
Я четвертий — ти й не знала.

Ти приходила з відерцем
До верби по срібну воду —
З ясним видом, з добрим серцем —
Ну яка ж бо ти й на вроду!

Шаленіло серце в того,
Що ходив з тобою в літо,
А в другого — ой, в другого,—
Щоб отак... та більш ні в кого!
Аж не знати, що й робити.

Щодо третього — доволі! —
Бо у нього, як і в мене,
То палало, то хололо
Серце, серденько шалене.

Є у світі таємниці,
Тільки ж, певне, не для серця,
Ой, світилися ж нам лиця,
Коли стукали відерця.

Коли йшла ти по стежині
Під вінки дерев зелені

І то жостір, то калина
Тебе кликали з-за кленів...

Та якось якогось літа
Сталось те, чого й не ждалось,—
Похилились дужче віти,
Як чотири нас прощалось.

Перший мовив: «Гаять часу
Нам не личить, друзі милі...»
Те ж і другий: «Аж в Донбасі
Стану скоро я при ділі».

Третій мислив.
Тільки ж знали
Його мислі всі й без слова...
Бо ж усім вже не співали
Нам відерця малинові.

. . . . .
Скільки раз, та ще горою,
Серце в край у той вертало,
Де було колись весною,
Під журливою вербою,
Нас чотири сумувало.

1958

КОМСОМОЛІ

В огні, в боях народжений
Союз наш молодих,
Доріг багато сходжено
Далеких і крутих.

Не манівців проваллями,
Лиш прямо і вперед,
Під зорі вирушали ми
І йшли на битви й смерть.

За справу рідну Партії
На білих вражий стан —
Буремна юна гвардія
Робочих і селян.

Промінний образ Леніна
В віки осяяв лет —
Колонами сталевими
Йшла юність уперед.

Серць рубаних і стріляних
Палає огнецвіт —
Легендами овіяно
Буремних сорок літ.

Бувалому згадається,
Послуха молодий —
Хай вічно не схиляється
Наш прапор бойовий.

1959

ДНІ ЮНОСТІ Й СЛАВИ

Дні юності й слави
у сяєвах сонця —
Надій яснокрилих весна,
І подвиги перші з ім'ям комсомольця,
І перших доріг далина...

У ногу, походом,
побратані друзі,
За щастя ми спаяно йшли
І всім непоборним юнацьким Союзом
Вставали на бій проти лих.

На ворога юність
грозиво вставала
Панам, капіталу на зло!
Нам Партії стяги світили у далі,
Нас Леніна слово вело.

Зав'южені зими,
завітрене літо
В зоревому майві вогнів...
І даль, і тумани, і спалахи битов,
І гроз даленіючих спів.

О рани Трипілля,
о кручі високі,
Хіба вас забути коли! —
Ні, вбиті не падали в прірви глибокі,
То в хмари здіймались орли.

Дніпра клекотіли
розбурхані хвилі,
Стрясаючи хмару рясну,
О, як ми співали, о, як ми любили
Тебе, нашу юність — весну!

Згадаймо, о друзі,
і гори, й долини,
В полинних завоях степи,
І серця бентежні й тривожні хвилини
У вирі лихим боротьби.

Сивашу й Кронштадта
переклик суворий —
Заспівана пісня в боях! —
Ішов на нас ворог, та ворог у морі,
А сонце радянське сія.

Крізь даль і тумани
ясними, рясними,
Вогні наших весен, шуміть —
Гори, наша зоре, палай неспалимо,
Омріяна юністю літ.

СОЛОВ'ЯМИ З ЗАБУЯННЯ...

Солов'ями з Забуяння
Ти наснилася мені —
Про кохання, про кохання
На світанку повесні.
І навіщо я проснувся,
Сон той, щастя загубив.
Ось було — й нема. Й не вчувся...
Але ні, недарма снів —
Все привиділося знову,
Все збулося так, як є:
І озера, і діброви,
Й біле личенько твоє...
Сон солодкого дихання,
Дивні мари чарівні —
Солов'ями з Забуяння
Ти наснилася мені.

1959

Т. Г. ШЕВЧЕНКОВІ

(На відкритті пам'ятника в м. Яготині)

У громаді, серед люду,
Ти із нами, наш Тарасе;
Був ти й будеш,
    був і будеш,
Люду вічная окраса.

Подивись на наше коло,
Даль оглянь кругом очима —
Скільки щастя, скільки поля...
А яка-бо красна доля!
Всі стежини несходимі!

Яготин і Переяслав —
Тут ходили твої ноги,
Де бувало й сонце гасло
І губилися дороги.

Де ні світку, ні провітку —
Струни горя кобзареві,
Що спрядались в тонку нитку
Та на латку бідареву,

З-під якої й серце рвалось
Зерном, зерном з-під каміння...
Тільки ж нива засівалась
Не насінням — голосінням.

Ні, не сльози Катерини,
Чайки туга над полями.
Лет угору крил орлиних —
Наші сестри-героїні
Славні мужніми ділами.

Гей, ланів широкополих
Співи котяться машинні,
За машинами тополі
Наче птиці в далях синіх.

У розкутого титана
Все, що єсть,— на повні груди!
Чи до плуга, чи на пана,
Чи під сонце — дужим стане!
Все у змозі, все він будить.

Де оте лукаве горе,
Що косою нас косило?
Звівсь народ, живе і творить —
І безмежна його сила.

Далина йому космічна
І здолима, і підвласна —
Ера йде комуністична,
Зореясна, непогасна.

Люди-браття, хай достатки,
Йї доля, йї щастя линуть світом! —
Батьку, чуєш, чуєш, батьку,
України мовлять діти!

АБРИКОСА ЦВІТЕ...

Абрикоса цвіте.
Синій, дальній димок...
Тільки степ, тільки степ
Та весінній садок —
Голубий холодок.

Ти у думці прийшла.
Ти як згадка, як тінь,—
Із мого ти села,
Що за тисячу гін.

Що за тисячу гін,
Що за тисячу літ —
Несполоханий цвіт...
Ти у думці прийшла.

1960

ВСІ ПОЛЯ ПОКОШЕНО...

Всі поля покошено,
Сонечком присушено —
Скоро будуть зрошені,
Трактором розпушені.

Зійде рясно прозелень
По низах долиною,
І назустріч осені
Вийде кущ калиновий.

А ми вийдем з квітами,
Понесем до школи їх —
Все зелене літо ми
Снили видноколами.

Уквітчаєм айстрами
Класи наші білії,
На вікно поставимо
Ще біліші лілії.

І за парти сядемо.
Стануть класи тихими...
Книгам раді ж, раді ми,
Здружимося з книгами,
Схилимось над книгами.

1959

* *
*

Вологодських мережив
досвітня роса.
Чом серце обмежив —
писать не писав?
Чи пізно, чи рано —
сказать не зумів;
Та в очі поглянув —
і все зрозумів.
Усе в них побачив —
світ дальніх планет,
Хмаринок неначе
підзоряний лет.
Лиш бути відвертим,
сказав собі я —
І вже тільки твердив:
МОЯ ти,
МОЯ.

1958

ВОГНЕМ ПОПИСАНО ДУБИ...

Вогнем пописано дуби,
Берез смертельні злами.—
Тут був двобій, на смерть двобій
Останній з ворогами.

Отут два табори зійшлись,
Отут вони змагались,
І впали тут — не розійшлись,
В знемозі не розстались.

Лежать під покривом трави,
Їх скільки,— і не знаю.

І голова до голови,

Як те у сні буває.

Йдуть місяць й сонце угорі,

Сповито гай мовчанням.

Ждуть не діждуться матері,

Уже й не ждуть кохані.

Ні чуток, звісток, ні листів...

Ні слова, ні півслова.

О даль степів, тірольця спів,

О калужанця мова!..

Лежать під покривом трави,

І скільки їх... й не знаю.

І голова до голови,

Як те у сні буває.

І тільки ворон про двобій

Десь кряче над лісами.

...Вогнем пописано дуби,

Берез смертельні злами.

1959

І СОНЦЕ, І ХМАРИ...

І сонце, і хмари,
І бризки дощу,
І грому удари —
І чуть, і не чуть...

Це ж роки дитячі —
Серпневі поля,
Хтось здалеку начеб
Співа, промовля.
І бризки — дві краплі
З хмаринки немов,
Іздалеку чаплі
Летять з-за дібров.
Одна он зміючку
У дзьобі несе,
А друга, мов ключка,—
Малят стереже.
А тії малята
У батьковій хаті
І матері раді,
І сонечку раді.
І пробують крила —
Яка ж бо вже й сила!

Сопілка десь грає,
Співа за Оріллю.
Співай, сопілчино-
Осокорино,
Як в полі співала
Костівська Марина.

...Співає і досі —
Вона, не вона?
І видяться коси,
І снить далина.
Голубина...
    І сонце, і хмари,
    І бризки дощу,
    І грому удари —
    І чуть, і не чуть...

1960

РОКУ НОВОМУ

Тост новорічний,
Землю обходь —
За Семиріччя,
За наш Народ!
Сійся, родися,
Жито-пшениця,
Куйся, гартуйся,
Твердая крице!

Року Новому
Прагнень нових,
Задумів шасних,
Сил молодих!
Згоди та миру
В добрих ділах,
Намірів щирих
В щирих серцях!

Року Новому
Вийти, як сталь,
По-молодому
В Космосу даль,
Звіявшись мчати,
Пружно іти
І відкривати
Зорі-світи.

Року Новому
Днів золотих,
Літнього грому,
Райдуг ясних,
Спілих, дорідних —

По край урожай! —
Грайних та плідних
Нив, як Дунай!

Честь і прослава
Чесним ділам,
Розумам світлим,
Всім трударям,
Всім сталеварам
І рударям,
Мулярам, вченим
І шахтарям!

Року Новому
Нових надбань,
Сил та невтоми,
Дерзань і шукань.
Юності юним,
Зрілим плодів,
Шлях до Комуни
Щоб пломенів!

Тост новорічний,
Землю обходь —
За Семиріччя,
За наш Народ!
Сійся, родися,
Жито-пшениця,
Куйся, гартуйся,
Срібная крице!

НА КРУЧАХ ТРИПІЛЬСЬКИХ

Юні серцем герої, чоло
Я схиляю своє перед вами;
Що минуло й священним було,
Непомерклим встає над віками.

Хвиля хвилю немов доганя
І біжить ген за хвилею хвиля...
За Дніпром далина, далина,
Над Дніпром тихі кручі Трипілля.

Меж немає просторам ясним,
Синім лукам, садам і долинам,
І заводів гойдається дим,
Синьотканий узор України.

Хай величне квітує життя,
Що без жертв нам, на жаль, не
дається.

...Серця вашого чуем биття,
Комсомольського юного серця.

І пісень ваших чуем мотив,
Рух колони в упевненім кроці,
Крізь вогні, крізь завої вітрів...
Це було в дев'ятнадцятім році.

Це було на кривавім валу,
У боях за вогні Комунізму,
Коли силу і чорну, і злу
У напрузі долала Вітчизна.

Шал бандитської зграї... яри...
Горнуть хмари зловісну запону...
Сонця промінь останній вгорі...
І останні в підсумку патрони...

Та зневіри немає в очах,
В комсомольському серці немає —
Злої смерті оточує жах,
А пощади ніхто не питає...

Час минув. І ні воен вогні,
Ані далі туманні, імлісті,
Ні літа, що пролинули, ні,
Не зітерли імен ваших чистих.

Незабутнього подвигу час
І відлуння нерівного бою...
Вічно житиме пам'ять про вас,
Революції мужні герої.

Не погасне ніколи в віках —
Кров'ю скроплено землю недарма!
Ви пройшли по великих шляхах
Революції зоряних армій.

Ваші сяли руки любов,
І зросла вона — світяться лиця!
На трипільському полі не кров,
На трипільському полі — пшениця.

Пароплави ідуть по Дніпру,
Їх гудки, наче пісня, лунають,
А дійшовши до круч, до яруг,
У шанобі врочисто стихають.

Й те мовчання гримить, мов салют,
Пломеніють дерева і трави...
Сторінки розкриваються тут
Комсомольської вічної слави.

...Юні серцем герої, чоло
Я схиляю в цю мить перед вами!
Що минуло, священним було,
Непомерклим встає над віками.

1959

ЕСКІЗ

Рисунок. Креслення. Сніжок...

Люблю зими живі картини.

Ті верби згадую, лісок,

Що з круч спускаються в долину.

Витку доріжку в полозках,

Мов звиви серпантини,

І десь далеко на стіжках

Застиглу тіль орлину.

Та хмарку ніжно лебедину,

Що десь пливе з-за Хорішок...

Рисунок. Креслення. Сніжок.

Зими ледь запорошені картини.

1959

З ЙОГО ІМ'ЯМ

Це було у сімнадцятім році —
Поверни мене, згадко, туди,
У те місто юнацтва, де хлопців
Я на мітинги перші водив.

Де на просіках вулиць зелених
Ми стрічались, як зливи в маях,
Де уперше хтось вимовив —
Л е н і н —
І я в серце узяв те ім'я.

Місто, місто... холодного бруку,
Місто дальніх зірок і вогнів...
Це тоді ми побрались за руки
Під лункий Революції спів.

І пішли в сивий морок дрімотний
По стежках і дорогах крутих
На лихе все ми,
босі й голодні,
В спеки літа і зим фронткових.

І вже з іменем Леніна всюди,
На суворі, на світлі діла!
І вже з іменем Леніна всюди
Воля Партії всіх нас вела.

Скільки сходжено, зміряно,
створено —
Тим горіли, жили і росли!

Скільки чорного в світі поборено,
Скільки світлого в світ принесли!

В хмарах збурених променів леза,
Непохитності звірена сталь —
Чи співалася «Марсельеза»,
Чи гримів «Інтернаціонал».

Скільки пройдено вулиць зелених,
Та крізь всі осяває ота,
Де уперше хтось вимовив — Л е н і н,
Де злилися Життя і Мета.

І згадалося місто і хлопці,
Дні тривоги, і рани, й вогонь...
Це було у сімнадцятім році,
У привабнім світанні його.

1959

Нам щастя-долю на всіх кувати,
Кувати, дбати щастя одно.
Іще ніколи під небом синім
Так ружа-квітка не цвіла...

Донбас завуглений Волині
Привіт шахтарський посила.

1959

ПОЕТ

П. Тичині

(На день 70-річчя)

Від серць пісняреві
                    складаючи шану,
До юного кола стаєм,
Сплітаєм вінків золотих побажання,
Троянди любові кладем.

Не гнися, тополе,
                    шумлять твої віти
У синюю неба глибінь,
І даль врожаями наповнює літо,
Співа небокраю розгін.

Ми словом поета
                    світанки вітали —
Прийдешнього радісний день;
В трудах і походах
                    нездолане брали,
                    ми знали:
Нас Партія наша веде.

У хорі єдинім
                    і села, і місто —
Хто ж в єдності сил не пізнав!
Сердечно і юно
                    співець молодисто
Пісні комсомольцям співав.

І як не згадати
    нам перші походи —
Чи хмари зловісні, чи смерть!
І ворога кулі, і вітер навпроти,
Та йшли ми за щастя вперед.

Шаблі не щербились —
    Григорій Котовський
На пана крізь марева мчав,
І вітер степами шумів
    задністрівський
І з піснею слави гуляв.

І сонце з-за хмари,
    і дощика бризки,
І відгомін райдужних рік,—
Заспіває пісню в степах
    трактористка —
Знайома Олеся Кулик.

До зір Комунізму
    прямує планета —
Народів щаслива весна;
І слово поета, і пісня поета
В застольному крузі луна.

Були ми на квіти,
    на сонце багаті
В трудах і в походнім строю,
Та знали ми добре, як знають
    солдати —
Із піснею легше в бою.

І ми полюбили
    тичинівське слово
В суворі, захмарені дні,

Коли загриміли громи задніпрові
В священній, нещадній війні.

Наш любий поете,
хай щира посвята
У хорі народнім бринить,—
Хотів я від серця її проспівати,
Потиснути руку і літ побажати,
Сказати сердечне —
ПРИВІТ!

1961

НАД ЛІТАМИ...

Над літами, над літами
Прапор юності шумить,
І здається, вічно з нами
Вгору рветься він, стремить.

І ніхто, ніхто не спинить
Його пружного крила —
Його пера соколині,
Сила в нього не мала.

Рветься, має, не стихає,
Кличе юних, кличе всіх,
В кого б'ється, в кого грає
Кров відважно молодих.

Йому духом вічно з нами
В далину віків стремить —
Над літами, над літами
Прапор юності шумить.

1961

РОЗМОВА З СЕРЦЕМ

Я не знаю, що там в тебе —
Компенсація, декомпенсація...
А мені робити треба,
Спочивать немає рації.

Тож давай, давай без лишнього,
І на тому вже домовимось:
Треба нам не спать під вишнею,
Не тягти за вус колишнього,
Не боятись, що потомимось,

Втома, серце, річ звичайная,
Ми без неї не обійдемося,
Ми без неї заскучаємо,
Личить чесно їй навідатися

До людини працьовитої,
Беручкої, на все гожої,
Змалку в труднощах сповитої,
Що й під гору суне з ношею,

Що живе в труді захватному,
Добрим наміром настроєна,—
Не вгинатися ж в ділі ратному
І не скніти ж в заспокоєнні!

Треба брати навантаження —
До мети-бо йдем путящої!
По собі лишати враження
Роботяги роботящого.

Хай там нудять собі фендрики,
Обумовлення вигадують,
А ми будьмо, серце, щедрими,
Лиш такими, що світ радують.

Будьмо, серце, щиросердими —
Справ хороших не обміряти!
І хай жменею, та зернами ж,
Тільки добре будем сіяти.

І тоді нам навантаження
Не здадуться тільки болями —
Нас огорнуть милі враження,
Й жодних докорів, ображення,
Ані rischi невдоволення!

І до біса, певне, вернеться
Вся ота декомпенсація.—
Ні, ще жить з тобою, серце, нам,
Спочивать немає рації.

1961

СПІВАЧЦІ

На конкурсі художньої самодіяльності

Замріть, замовкніть,— солов'ї,—
Як все кругом, до речі,—
Ви соло слухайте — її,
Коли вона щебече.
Коли вона веде, веде
Ту ниточку тоненьку,
Що не перерветься ніде —
Лише серденько тенька...
І вже не в залі, у вогнях,—
Ви у гаю, далеко...
Солодкі квіти і весна,
Її на серці легко, легко!
І десь ви марите в літах
У тих, у солов'їних,
Що все частіш встають в очах,
Мов вежі у руїнах,
Але які і знову й знов
Вас юністю щасливлять,
І ваше серце, вашу кров
Всім найдорожчим живлять.

Ви соло слухайте її —
Переливається, щебече...
...Замріть, замовкніть, солов'ї,
Як все кругом, до речі.

1960

БЕРЕЗЕНЬ

І шпаки, і граки кричать:
весна, весна!..
Червоні сережки розвішала
осичина.
І верба теж своїм гіллям
красує вся.
Здаля пташка й мала
обізвалася.
А ще вище, аж ген-ген там,
вгорі, в імлі
Тільки й видно, що десь
пливуть журавлі.
Та на веслах, на веслах
усі як є —
В рідний луг озиваються:
ми є, ми є..
А внизу, вся в сережках,
в рясних уся,
Ліщинонька-краса
запишалася.
І у поле перша лягла
борозна.
І шпаки, і граки кричать:
весна, весна!..

1960

НЕ ШКОДУЙ

Ні, не шкодуй теплого, доброго слова,
Будь щиросердим, юначе, на нього,
будь!
Хай, може, й зайвина буде в тій ласці,
Та не погине той лишок — придасться,
хай.
Може, тим лишком якраз і внадієш —
Ти комусь смутків частинку розвієш,
ти.

1961

КРАЙ ГОРИ

Край гори одним одна
День і ніч шумить сосна.

Втихни, сосонко, засни,
Хай тобі присняться сні.

Хай тобі присняться сні,
Що ти в шумах знов із ним.

З ним, із ним, із ним —
В шумах ранньої весни.

Може, шум той і мені
Щось навіє уві сні,

Може, в синій далині
Жде нас зустріч повесні.

Може...

віда хто те, зна?
День і ніч шумить сосна.

1960

ВОЛОДИМИРУ СОСЮРІ

Я знаю, друже, не один
Тобі складу вінок пошани,
Ти наш пісняр, ти наш акин,
Вітчизни любий, лірний сип,
Поет її коханий.
Співець держави ясних мет,
Походів воїн смілий,
Моеї юності поет —
Ми так тебе любили!
Донбасу гомін і Дніпра,
Історії герої,
І літ озорена пора —
Оспівані тобою.
І нареченій в дар вінки,
І матері утіха —
Благословенні сторінки,
Поезій світла книга.
Твої сердечнії пісні,
Твою солодку мову
Любив я слухати у дні
Спокійно-барвінкові.
А в дні суворої війни —
Солдата грізне слово.
О, як любив твої пісні,
Твою солодку мову!
Я одного б тобі бажав
Над всі мої бажання,
Щоб ти ще довго нам співав,
Поете наш коханий.

Щоб довго слухала твої
Пісні моя Україна,
Як ранком слухають гаї
Ту мову солов'їну.

1961

НОВОРІЧНІ ПОЗДОРОВЛЕННЯ

Дванадцять ударів. Дванадцять годин.
Луною пішло в заporoші...
Я бачу крізь білі заponи сніжин
Тебе, мою юність хорошу.
І згадую ночі, і згадую дні,
І очі замріяні, милі...
Ти йшла на коні, пливла на човні,
В атаки останні ходила.
В палатках холодних, в далеких
краях,
В тайзі й на цілинному полі...
О юність, бентежна поривність твоя
Не гасла ніколи, ніколи.
Дванадцять ударів — дванадцять годин
В нічній далині одгрімилі.—
Назустріч Новому здіймайся і линь,
Незборена юності сила!
Иди і змагайся, будуй і твори —
Для тебе дороги, і далі,
І моря буремність, і шуми вітрів,
Що юність і нашу співали.
Я тост підіймаю за друзів усіх,
За всю комсомолію юну,
За юнок хороших, за радісний сміх,
За Гвардію славну Комуни!
За вас, бригадири ударних бригад,
За тебе, Миколо Коцюба!
Лунай новорічна! Застольних співають
Кому ж, як не вам, мої любі?!

Співай, Криворіжжя, Донбасе, співай,
А вже заспіва Подніпров'я!..
...Сніжку, доріжку ти сій, посівай,
                                сій, посівай,
  та на щастя-здоров'я!..
Тост за бетонниць, за ковалів,
За зварників, мулярів наших,
За виконробів скажем таких,
Як юна Михайлова Саша.
Зросте на будовах іще не один,
Як в праці мужніли й зростали
Петро Тропанець і Микола Литвин,
Що прикладом тисячам стали.
Як хлопців в змагання водив Сторчеус,
Й змагалась Кузьменко Тамара,
І Алла Федько, і в Донбасі Капусть...
Чи сонце, морози, чи хмари!
Я тост підіймаю за друзів усіх,
За всю комсомолію юну,
За юнок хороших, за радісний сміх,
За Гвардію славну Комуни!
У році Новому щастя вам, щастя!
Хай манить вас даль неозора!..
...І пада сніжок на поля, на мости —
І цвісти, і рости,
                                і дорогами йти
  все вгору, та вгору,
  та вгору!

«ІВАНІВ ГАЙ»

(Ротонда)

«Іванів гай»¹ —
на кручі гай,
З-за Ворскли сонця вістря;
Полтавщини зелений край,
Співучі струни бандуриста.

Присядь отут
і слухай все,
Що звідусіль долине,
І ти начуєшся пісень
Моеї України.

Від Котляревського-співця
До піснярів Комуни,
Що їх пісні, як цвіт в серцях
У найюніших, юних.

З глибин в переліку імен
Встають літа вогнисті.—
Та даль тебе всього пройме
Своїм глибоким змістом.

Найліпша пісне, визривай,—
Чи струни, чи дороги?!

---

¹ «Іванів гай» — місце на крутому узвишші над Ворсклою, де любив сидіти і мріяти поет Іван Котляревський.

Далекий обрій, світлий край —
О, скільки вогневого!

Тим оновляється земля —
На мир-бо,

не загрозно;

Шумлять поля...

поля, поля

Пшеничні й нафтоносні.

А коли глянути навкруг,
В яке ти хоч сторіччя,—
Де в світі є такий ще луг,
Такі гаї, приріччя?..

Де в світі є той жар краси,
Що будить спалах росний,
Такі співочі голоси
Красунь полів колгоспних.

Де в світі є той дух землі,
Що так здіймав до зброї
І на панів, і на царів,
Та всіх, та всіх горою.

Та і мене підніс, підняв
Той дух землі вогнистий,
І все, що мав, в дорогу дав,
В дорогу Комуніста.

Й чи знав би я коли пісні
Покличні з лав повстанських,
Коли б не сонце в борозні
На полі цім полтавським?

Коли б не красним багрецем
Лягало злотне слово,
І чи співав би їх оце
На рідних струнах мови?

«Іванів гай» —
на кручі гай,
З-за Ворскли сонця вістря —
Полтавщини зелений край,
Співучі струни бандуриста.

Присядь отут
і слухай все,
Що звідусіль долине,
І ти начуєшся пісень
Моеї України.

1961

**Я МАЧОК ПОЛИШИЛА,
НЕ СПОЛОЛА...**

Я мачок полишила,
не сполола —
Цвіт горить його
хай довкола.
Хай горить, цвіте,
очі милує,
Може, десь привидиться
він і милому.

1961

* *
*

— Може, втома?..

— Анітрохи!..

Парус.

Весла.

Радість.

Сміх.

...Колосонячні дороги
Наших райдуг весняних.
І моя ото дорога,
І мої ото путі,
І мені через облоги,
Не стомившись анітрохи,
Йти і йти...
Іти.

1961

КОМСОМОЛЬЦІ ТОГО ЧАСУ...

(До фотознімка)

*Кобелякській комсомолії
на Полтавщині*

ПОЕМА

Юний друже, комсомольцю,
Ти питаєш: — Хто це, хто це?
Що за хлопці, що за друзі
В коло тіснее зібрались —
Кажуть, ті, що в юнім русі
За майбутнє побратались,
Йшли в Комуни в час суворий,
В грозові, в тривожні пори?..

Юний друже, ти питаєш —
Що нам знімок цей говорить?

Я і сам дивлюсь, вдивляюсь
Через даль далеких років
І згадати намагаюсь
Світлочолих, карооких...
І я чую —
        юні кроки.

Це все хлопці, мені рідні,
Комсомольці того часу.
Хто це зліва, зразу ж видно,
І цього впізнав одразу.

Це ж Огій наш кирпоносий
У кожушку.

Митрофаном

Ще звемо його і досі;
А ходив він із наганом,
Добивав бандитські лишки,
Що Петлюра їх все ладив.
Скільки виходив ти пішки,
Митрофане наш завзятий!
Поруч друг — Спартак суворий,
Правда, ніжним і ліричним
Був наш мрійник у ті пори —
Сном солдата спить десь вічним —
Уп'ялась фашистська куля
Підполковнику у груди...
А махновська промахнулась
Ще в двадцятім — чи забути?
Припадав лише на ногу —
Зачепила тонкопряха.
Та дорога, як дорога —
Йшов Спартак вперед без страху.
Як ти дивишся на мене
З знімка давнього ось зараз!
...Дим з-за Ворскли, даль

зелена —

Наша юність пригадалась.
Хай же сонце вічно в труби
Грає в царстві тих околиць,
Де лежить Спартак наш любий,
Кобелякський комсомолець.
З Огієм пліч-о-пліч друзі —
Замполіт Бабенко Гриша,
Його вдачу по заслuzі
Оцінили потім в виші.
Мов кресав слова ті іскри,

Хто б подумати міг зроду,
Побував ти і міністром
У молдавського народу.
Та не чути Григораша
Анізвідки по ці пори...
Вже нічого нам не скажеш
Незабутній наш Григоре!
І не видно, і не чути.
Літ суворих линуть хмари...
Тільки я скажу вам, люди,
Був він справжнім комунаром.
А у центрі, як годиться,
Секретар наш повіткому,
Наш нестомливий Левицький,
Нам надісланий Губкомом.
(Перекидкою це звалось,
Коли досвідом багатших
В допомогу надсилалось
До поривних і гарячих).
Як зумів він об'єднати
Всю «комсу» села і міста!
Стільки вкласти, стільки дати
Рис найкращих комуніста!
Чорні очі, чуб поета,
Мита кожанка дощами —
Наш секретар комітету
Завжди в ділі, всюди з нами.
Він за нас в прямім одвіті
Перед Партії законом,
І хоч ми уже не діти,
Раді всі вогнем горіти
Й до останнього патрона
І до подиху востанне
Проти світу тьми стояти,
Та вже гасло — юнь навчати —

Кинув Ленін: — До навчання! —
А у нашому повіті
Ще шугали скрізь бандити,
І, чи хоч-не-хоч, рушницю
Ще на ремінь хлопці брали,
Та й дівчата білолиці
У строю плече рівняли.
Що поробиш, злі шаблюки
Засвистіли з Гуляй-Поля,
Сам Махно в криваві руки
Взять хотів батрацьку долю.
«Бий комбеди, комуністів!..»
«Продподатчиків на шворку!..»
І під музику троїсту
В чаді димному махорки
В самогоннім чортоплясі
Йшла по нашому повіті
«Мать-анархія» — бандити,
На криваві вчинки ласі.
Все, що чесне, все, що світле
В українському народі,
Мов на провесні розквітло,
Піднімалось за свободу.
Й крокувала кроком молодь
У незбореній колоні —
Там чи холод, а чи голод,
Та пісні дзвенять в загоні.

«Всі тучі, тучки понависли,
Стріляв наш кулемет,
Бандити відступали,
Ми йшли вперед, вперед...»

Озовись, Орлов, наш брате,
На фото сидиш смиренним,
А яким ти був завзятим,

Думав стати лиш воєнним.
Портупеї і гранати,
Вогнева й холодна зброя...
Й на ж тобі, за книгу братись
Маркса, Енгельса вивчати —
У науку з головою
Упірнути довелося.
Всеобуч і курси різні,
Та щоб користь з того, звісно,
Став бійцем ти політосу.
Я дивлюся в твої очі —
Бачу, бачу: дуже трудно
Серця жар нести у будні,
Світло знань в темряву ночі.—
Та ми ринули охоче
Вчитись, вчитись і навчати —
Справжнім сином Ілліча ти
Так натхненно прагнув стати,—
Я дивлюся в твої очі.

Хто це поруч, що праворуч?
А, це Грейз в солдатській формі,
Що у даль доби нової
І до щастя, і до бою
Йшов натхненно і охоче,
Залишаючи облуду —
Вітходревнього талмуду
Кабалістику пророчу.
Двоє юних — брат з сестрою —
Не забуду, не забуду,
Як ставали ви до строю
В братство сили молодой,
Як бентежив час нам груди.
Це ж було тоді, весною —
Не забуду, не забуду!..

Коломієць — Таня, Таня!
Не про очі твої слово.
Не про серце твоє мова —
Хто з нас ті посмів би д а н і
Будь-коли до справи внести
(А без них, скажи, чи весь ти —
Тільки ж смерть спиня кохання).
Ні, любили ми сердечно,
І тому ми так суворо
В час тривожний, небезпечний
Брали спалах серця в шори
Й берегли чуття взаємні
У теплушках в ночі темні,
У заставах в ночі чорні,
В ночі чорні, в дні буремні
Тамували потаємні
Забажання ілюзорні.
І мов бачу — юна, чиста,
В грубій френчі полинялім,
Скромна, ніжна, не речиста,
Вся душевно промениста,
Світлий вияв ідеалу —
Ти лишилася такою
В товаристві того часу.
Ти не іншою — ясною,
Другом вірним і сестрою
З нами йшла до бою разом.
Куля вдарилась остання —
Починалося розстання...
Люба наша Таня, Таня!

І Дементьєва Калінки
Я не чую вже віддавна.
Він прийшов із дитбудинку
У комуна нашу славну.

Від тяжкої голодухи
В далі осені холодні,
Гнані хвилями посухи,
Йшли і йшли з домів голодні
Із заволзької рівнини,
Із південного Задоння,
З степової України —
Гомін лиха, тяжкий стогін
У полтавський край наш линув.
Хліба скибу ми ділили,
На останній шмат приймали,
І для діток все, що мали,
У дитбуди віддавали
Й тим від смерті боронили.
Поволжанина-хлопчину
Прийняли до комсомолу —
Тут життя сувору школу
Він почав на Україні.
Ми — Дементьев — так писали,
Звали ж ми усі — Калінка.
Ось він, ось із дитбудинку,
Це його й на з'їзд обрали,
На губернський з'їзд коммолу.
Делегата чую кроки
В товаристві того року
До сьогодні (аж відколи!)
Бачу хлопця з дитбудинку —
Наш Калінка, наш Калінка!
Далі Соня Агранович
(Коло Соні друзі поруч),
Активістка на повіті —
Завжди справи ждуть навальні.
Поспіша в дороги дальні:
У Маячці в скруті діти,
В Нехворощі скликать мітинг,

Та відкрити там читальню,
У селі сусіднім збори
Треба скликати жіночі...
Ой ти, Соню,— очі, очі —
Наче й стомлені, й суворі,
Тільки ж сонця стільки мають,
Що як дивляться, то й сяють.
На брову на праву локон
З-під смушевої шапчини —
Це для когось, ненароком.
Де він,

хто він?

В центрі, збоку,
Чи далеко десь хлопчина?
Та про те ми не питали.
Йшла із нами завжди поруч
Наша Соня Агранович —
Це ми знали, добре знали.

А в ряду стоять у третім
Та все хлопці мені милі:
Перший зліва — Волков Федя,
Член міського комітету —
Як його ми всі любили!
За сердечність, щиру вдачу
І за жарти товариські.
Ось і зараз — близько, близько
Я на ф́ото тебе бачу,
Розмовляю я неначеб,
Але даль літа повила —
Де ти, милий, що ти, милий?
Знаю тільки,

скільки сили

Мав ти, друже, всю віддав ти
За незгасне світло Правди,

За майбутнє днів чудесних,
Комунізму красні весни.

Козін з вигляду суворий,
Тільки знав я у ті пори
Не похмурим, ні, Івана.
Що робив,— робив за планом.
В товариське наше коло
Він прийшов із губпартшколи.
Теоретиком по праву
Друга ми свого вважали
І не даром —

добра слава

З ним дружила, не минала.
Вчився, вчив, ішов в науку,
Щоб народу все віддати
Трудовому, серце й руки,
Ясність мислі, скарб багатий —
Ниву сіять, засівати —
Все ж дала Радянська влада!
Вже і роки за літами,
Та й літа вже за горами,
А колишній комсомолец,
Посивілий викладавець,
Юнь шумливу навчає
На життя крутій дорозі.—
Дзвоник... Лекції читає
Комуніст професор Козін.

А, Десенко! Левку милий,
Бач, зустрілись ми з тобою!
Тридцять вісім пролетіло
Бистрокрилих наді мною.
Наді мною, над тобою —
Начеб тільки миготіли...

Не шкодуємо ми, друже,
Хай наш ворог собі тужить,
А нам є що, є згадати,
Є про віщо заспівати.
Бачу погляд твій юнацький
З-під тієї ж картузини,
Що десь в ночі горобині
Снились дівчині маяцькій.
А ти йшов в цей час крізь морок,
Крізь дощі несамовиті,
Ніс нам вість — чим дише ворог,
Де клубочуться бандити.
І у місті повітовім
Ти ставав в ряди комунські
(Ми завжди були готові
Нищить задуми куркульські).
На презві строгій нашій
Після прізвища Усенко
Ти завжди, було, відкажеш:
— Я Левко, іще й Десенко!
Бач, аж скільки — хлопців сила!
Сорочки в квітках маяцьких...
Правда, Левку, мовив діло —
Лави дужчали юнацькі.
Й досі голос чую в пісні,
Що тоді співалась нами:
«Всі тучі, тучки понависли...»
Бій тривав ще з ворогами.
А тепер ти, милий друже,
Он який господар ниви!
Скільки вклав ти — серце й душу
В колективи, в колективи.
І горить Зоря Героя
Тими райдугами юні,
Що очам твоїм горою

Пломенили шлях в Комуну.
Я вдивляюсь — далі, далі...
Артюха в шинелі бачу,
В шапці-бирці, чуб козачий.
Вид потомлений неначеб.
Гей, солдат — юнак бувалий:
Лиха кримського підпілля,
Боротьба тяжка, провали,
Перші вдачі, дні знесилля,
Хмари, гори, перевали —
Все бувало, всяк бувало...
Все пізнав ти, все ти звідав,
І любили ми у колі
Про геройство комсомолу
Слухати пісню в грозах літа.
А ти був, та вже й немає —
То в Сокільці, то в Озерах,
В хуторах далеких, в селах...
Стрів тебе я, пам'ятаю,
В Жабках лохвицьких тривожних,
Коли Гарбута ловили,
Всіх піднявши незаможних
На бандитську чорну силу.
Десь лежали ми на снігі
І під зорями у тиші
Тихо мріяли про виші,
Ще читав тобі я вірші.
Верб осіннє шелестіння...
Постріл раптом. Крик. Погоня.
І твоє, як стріл: — По конях!..—
І аж досі не стрічав я.
Правда, чув я — в час тривоги
Ти кував нам перемогу
На засніженім Уралі,
Лив снаряди нам із сталі.

А Блощинського Бориса
В п'ятдесят четвертім році
Я стрічав — ми обнялися.
Був він першим комсомольцем
У найпершій осередку
Кобелякського повіту —
Грозівите було літо,
Починав і він з абетки.
...Сивина пошелестіла,
Дещо зморшки зробили.
Замість френча із ряднини,
Він в костюмі темно-синім.
Та того ж Бориса бачу,
Щось лишилося юначе
І в розмові, і в удачі
З днів далеких повесінніх.

...Йдеш, дивлюся, кроком з далей
Ти знайомою ходою —
Злотаревським прозивали,—
Радий стрітись я з тобою.
Правий вуглик фотознімка:
Молоде, тонке обличчя.
Як колись я: — Фімко, Фімко! —
Знов тебе немов я кличу.
Як нам, друже, не згадати
Перші відбитки «УКРОСТА» —
Ти один умів набрати,
Нам газету друкувати
(В журналіста ж ти виростав!),
Телеграми найостанні:
«Над бароном перемога!»
Вірші Бедного Дем'яна
Проти пана, тьми і бога.
Все нове з чудовим змістом,

Хоч рядків занадто мало,
Та усе те поривало
Серце й душу комуніста.
На цукровому папері
Першим полум'ям нотаток
Ми співали нову еру,
Її сонячний початок.

Ось і все. І всіх мов бачив.
О, сердечні привітання!
І відчулося здригання
Хмар тодішніх, злив гарячих...
Невеличкий знімок давній —
Комсомольські перші роки!
Скільки викликав думок ти,
Скільки друзів пригадав я!
Найдорожче, найсвятіше
В мовчазнім цьому відбитку —
Хоч ніхто вже не напише
Ані взимку, ані влітку
Ані слова, ні півслова
З-за ворсклянських тихих далей,
Де ми мріяли, співали,
Де зростало, сповивалось
Наше братство повітове.
Проминуло, пролетіло
Літ багато, днів багато,
Та нікому, друзі милі,
Сонця юності не взяти —
Ні печалям, ні дорогам,
Ні туману, ані кулям,
Ні похмареним облогам,
Ні грози военним гулам.
Ми ішли походом смілим —
Були дощики і грози,

Та ми так усе любили,
Що живі по тому й досі,
Пам'ятаючи, співають —
Ні, забудь не забувають!
А безсмертні, ті що в вічність
Одійшли в вогнях гарматних,—
В днях живуть комуністичних,
В лавах йдуть у наших братніх.
Всі із нами, всі із нами,
З комсомольськими серцями.

1958

З М І С Т

І ти згадав...	5
--------------------------	---

ПОЕЗІЇ. ПОЕМИ

«Юначе з ясними очима...»	9
Націлено стріли каналів...	11
Перед очима нові далі	12
На північ	13
Просолена спека Сивашу...	15
«З різнотрав'я чудового...»	18
«На кульбабі золотій...»	20
Солов'ю моїх дібров	21
«Стану коло хати...»	22
«Ой райдуго, ой веселочко...»	23
«Здрастуй, пташечко маленька...»	24
«Закучерявились діброви...»	25
«Поросила, покропила...»	26
«Яблуні чорне і голе галуззя...»	27
«Йде, гримить над нами...»	28
Літне	29
«Не туманься, тумане...»	30
«Почалося літо...»	31
«Ниво моя, ниво...»	32
«Ні кобилки-сивки...»	34
«На колгоспні виноградів...»	36
«Край Подолії прекрасний...»	38
«Я хотів би в кожну хату...»	40
«В зимових покровах...»	42
«Весна в снігу...»	44
«Візьми і ділом оброби...»	46

Змужнілість	47
«В синій оболоні...»	48
«Що ж ти наробила...»	49
«Віє вітер, віє...»	50
«Під горою крем'яною...»	51
«Так воно мається...»	52
«Скільки оком, брате, глянеш...»	53
«Відпочили мої очі...»	54
«Ожни, ліщини...»	55
«Не співай печальної...»	57
«Почали шуміти бурі...»	58
«Ластівка до ластівки...»	59
«Мої дівчатка-доньки...»	61
«Із-за пільської, аравійської...»	63
«Скрізь, на кожному кроці...»	65
«Я люблю зими зав'юги...»	67
«Випав сніг...»	69
В південних полинших	70
«Ой ви, друзі мої, комсомольці...»	71
«А рік по року...»	73
«Пам'ятаєш, як було...»	75
Клепи осінь уквітчали...	77
Жовтоцвіт одцвів...	78
«Пада цвіт...»	80
«Весна моя, весна твоя...»	81
«У маю це, як розквітнуть...»	82
«Коли акація цвіла...»	83
«І вже тоді, коли відмовиш...»	84
«Рожеві квіти і світи...»	85
«Калин палаючі вогні...»	86
«Коли лютують барабани...»	87
Весною ранньою юнацтва	88
«П'ятнадцять літ і вишень цвіт...»	89
«Десь на схилі, небосхилі...»	90
«Вже спадає цвіт на вишні...»	91
«Мов спинила подих...»	92
«Ти ж шуміло, море...»	93
«Прагнень юності щоденних...»	94
Не віддали мене...	95
Пустель незбагнена краса	96
Про Сиваш	98
Я надиханий тобою...	100
Сто пісень я напишу...	101
Рано-порану зозуля...	102

«Що ж, що б'ється серце...»	103
Миром осяна праця народу...	104
«В години атаки...»	105
Вишивала по канві...	106
Що ж, мій друже...	107
За Леніним	108
«Не кидай, ні, берися знов і знов...»	109
Труд і пісня	110
«Наближайся, наближайся...»	111
«Розквітла квітка-непримітка...»	113
Передвечір'я	115
«Пелюсточки-вії...»	116
«Снились мені...»	117
Діброва	118
«Збанок смутку...»	120
Ткаля	122
Осінь нас тішить...	124
Я з землею не розстанусь...	126
«Я все зібрав би...»	128
«Невеликий ти, мій віршику...»	129
В'їжджаючи в місто Лубни	131
Над Очіпом	133
Земле моя...	137
Смерть чоботаря	139
По білому синє	142
Кому папбархат...	144
Не бережи, не стережи...	147
«І листочки, й пелюсточки...»	149
Все кругом, усе навколо...	150
Як піду я межі люди...	151
В степах Донеччини	153
Горлиця туркоче...	155
Вся долина зеленава...	156
Червневі замріяні далі...	157
Спогад про перші збори комсомольські	158
Дитинства даль...	160
«Дорого, дорого, німа твоя даль...»	162
Слава	164
Марш юних	166
«Весно і юно, радісно так...»	167
«Пташечко, синичко...»	168
Напровесні	169
«Жайворон, жайворон...»	170

Веснотравневе	171
«Досвітнє, наспіване, ніжне...»	172
Відповідь на листа	173
«Гілочка черешні...»	175
Степова пісня	176
Вірність	177
Слава юності чудесній	179
Пісня комсомольська	181
Фестивальна	182
«Дні фестивалі...»	184
«Недовипити росного...»	185
«Солов'ї всю ніч співали...»	186
«На бірюзовім неба тлі...»	187
«До вінка чудового...»	188
«В парках майські вогні...»	189
«Позолоченими хмарками...»	190
«Все хороше по-хорошому...»	192
«Промайнуло літ багато...»	193
Дружне	194
«Це той шум, що я люблю...»	195
«Як люблю я гай осничий...»	196
«Як було шістнадцять їй...»	198
«Трішки задумана...»	199
«Конвалії орільські...»	200
«Останні ласкаві проталини снігу...»	201
«Десь далеко з-за діброви...»	202
На площі після карнавалу	204
«Поскоріш поспіши, приїзди...»	205
«На зламі літа і зими...»	206
«Під вогнем метелиць...»	207
Зерно ячміннее	208
Солодка водиця	209
Мурашина хижка	210
«Падіння жолудя лунке...»	213
«Співав я пісню солов'ю...»	214
«Я радий, дуже радий...»	215
«Буває, себе запроториш в нікчеми...»	217
«Це буде високо й далеко...»	218
«Земля моя, чорноземля...»	219
«Віком Жовтневі ровесна...»	220
«Раз приснився сон мені...»	221
В Дрезденській галереї	223
Про Мехтодія-солдата	225
Монолог	227

Про зустріч із смертю	228
«Білий колір, білий цвіт»	230
«Їх розстріляли на мосту...»	231
Червона хустина	232
Комсомольський ліс	233
Комсомольські шахти	237
Сорок	239
В губпартшколі. 1920 рік	241
Моя Україна	243
Співцю й солдату	245
Комунистові України	247
Під жовтневими знаменами	250
Балада про двох юних	252
Люблю потоків шум юнацький	255
Юність	257
Молот і квіти	259
Бойовий загін	260
Моєї юні дальня даль	262
Покликана Жовтнем до бою...	264
Перелік літ суворих, давніх	266
Роки, далекого роки...	268
Палай, жовтневий волі стяг...	270
Чотири	272
Комсомолії	274
Дні юності й слави	275
Солов'ями з Забуяння...	277
Т. Г. Шевченкові	278
Абрикоса цвіте...	280
Всі поля покошено...	281
«Вологодських мережив...»	282
Вогнем пописано дуби...	283
І сонце, і хмари...	284
Року Новому	286
На кручах трипільських	288
Ескіз	291
З його ім'ям	292
Донбас Волині	294
Поет. П. Тичині	296
Над літами...	299
Розмова з серцем	300
Співачці	302
Березень	303
Не шкодуй	304
Край гори	305

Володимиру Сосюрі	306
Новорічні поздоровлення	308
«Іванів гай»	310
Я мачок полишила, не сполола...	313
«— Може, втома?..»	314
Комсомольці того часу... <i>Поєма</i>	315

Редактор *Ф. С. Бойко*
Художник *А. Ф. Пономаренко*
Художній редактор *В. В. Машков*
Технічний редактор *Є. А. Зіскіндер*
Коректори *О. К. Бобренко, В. П. Зуб*

ПАВЕЛ МАТВЕЕВИЧ УСЕНКО

Сочинения в двух томах

Том второй

(На украинском языке)

*

БФ 02033. Здано на виробництво 17/IX 1962 р.

Підписано до друку 31/I 1963 р.

Формат паперу 70 × 90^{1/32}. Фізичн.-друк. арк. 10,5.
Умовн.-друк. арк. 12,285. Обліково-видавн. арк. 9,704.

Ціна 64 коп. Замовл. 322. Тираж 5000.

*

Держлітвидав України,
Київ, Володимирська, 42.

*

Книжкова ф-ка «Жовтень» Головополіграфвидаву
Міністерства культури УРСР,
Київ, Артема, 23.

ПАВЛО
УСЕНКО

2

Видання

ДРЕХОВИЦЬКА В УКРАЇНІ